

Maahanmuuttajaperheet lapsiperheiden varhaisten palveluiden käyttäjinä Vantaalla

Sivi Rajavaara

2020 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

**Maahanmuuttajaperheet lapsiperheiden varhaisten
palveluiden käyttäjinä Vantaalla**

Sivi Rajavaara
Sosiaalialan käytäntöjen
asiakaslähtöinen kehittäminen
Sosionomi YAMK
Opinnäytetyö
Toukokuu, 2020
2020

Sivi Rajavaara Sivi Rajavaara

Maahanmuuttajaperheet lapsiperheiden varhaisten palveluiden käyttäjinä Vantaalla

Vuosi 20202020

Sivumäärä

46

Opinnäytetyön tavoitteena oli tutkia vantaalaisten maahanmuuttajaperheiden lapsiperheiden varhaisten palveluiden käyttöä sekä tehdä kehitysehdotus palveluiden käytön lisäämiseksi. Maahanmuuttajat eivät juurikaan näy aikaisemmin tehdyissä tutkimuksissa lapsiperheiden varhaisten palveluiden käyttäjinä, kun taas kantasuomalaiset ovat näissä palveluissa hyvin edustettuina.

Tiedon keruu toteutettiin teemahaastatteluiden ja Learning Cafe-työpajojen avulla Hakunilan kansainvälisen yhdistyksen, ”Äidit mukana”-hankkeen sekä itä-vantaalaisen moskeijan maahanmuuttajaperheiden vanhemmille. Työskentelyyn osallistui yhteensä 16 maahanmuuttajaperheen vanhempaa. Tutkitut maahanmuuttajaperheet käyttävät vähän Vantaan kaupungin lapsiperheiden varhaisia palveluja. Käytetyt lapsiperheiden varhaiset palvelut olivat neuvola, varhaiskasvatus, lapsiperheiden kotipalvelu ja lasten psykologipalvelut. Haastatellut totesivat, että he käyttäisivät lapsiperheiden varhaisia palveluita enemmän, jos he tietäisivät niistä. Maahanmuuttajaperheet kokivat tiedon saamisen lisäksi tarvetta yhteisölliselle toiminnalle, kantasuomalaisille ystävyysuhteille, palveluohjaukselle ja tukea koulutusta vastaavan työn sekä lasten harrastusten löytämiseen.

Opinnäytetyössä tehtiin kehittämissuositus maahanmuuttajaperheiden kokemuksia ja toiveita hyödyntäen, kuinka toteuttaa maahanmuuttajille säännöllistä ja suunnitelmallista toimintaa palveluiden löytämisen ja käytön lisäämiseksi. Kehittämissuosituksen toiminnan kautta maahanmuuttajaperheiden vanhemmat saisivat matalalla kynnyksellä palveluohjausta, uusia ystäviä, neuvontaa ja tietoa Suomen kulttuurista sekä omasta asuinkunnastaan ja siellä toimimisesta.

Asiasanat: Vantaan kaupunki, lapsiperheiden varhaiset palvelut, maahanmuuttajaperhe, kotoutuminen, kotouttaminen

Immigrant families as users of early childhood services in Vantaa

Sivi Rajavaara

2020

2020

Pages

46

The aim of the thesis was to study how immigrant families use the early childhood services for families with children and make a proposition to the city of Vantaa how they can improve those services for immigrant families. Earlier research shows that immigrant families hardly use early childhood services for families with children.

The survey was carried out by interviews and Learning Cafe workshops to parents of immigrant families in Hakunila International Association, the “Mothers Involved” project and immigrant families in the East Vantaa Mosque. A total of 16 parents of immigrant families participated in the work. The results show that immigrant families, which participated in the work, used only little early childhood services of families with children in the city of Vantaa. Early childhood services that families with children used were child health clinic, day care, home care for families with children and child psychology services. The result was also that they would use the early childhood services of families with children more if they knew about them. Immigrant families felt the need for community activities, native Finnish friendships, service guidance and support in finding work that matches their education and children's hobbies.

As part of thesis, a development proposal was done utilizing the experiences and wishes of immigrant families how they can find the children services and how they can use those services more than now. Through the development proposal, parents of immigrant families would receive service guidance easily, as well as new friends, counselling and information about Finnish culture and their own city residence and work there.

Keywords: City of Vantaa, early childhood services for families with children, immigrant family, integration

Sisällys

1	Johdanto	6
2	Toimintaympäristö.....	7
2.1	Hakunilan kansainvälinen yhdistys.....	7
2.2	"Äidit mukana"- hanke.....	7
2.3	Moskeija Itä-Vantaalla.....	8
3	Aikaisemmat tutkimukset ja työn keskeiset käsitteet	8
3.1	Maahanmuuttaja	12
3.2	Kotoutuminen	12
3.3	Kotouttaminen	13
3.4	Lapsiperheiden varhaiset palvelut.....	14
3.5	Vantaan lapsiperheiden varhaiset palvelut.....	15
3.6	Maahanmuuttajaperheet lapsiperheiden varhaisissa palveluissa Vantaalla	17
4	Työn tarkoitus ja tavoite	17
5	Tutkimusmenetelmä.....	18
5.1	Tiedonkeruun menetelmät	18
5.1.1	Learning Cafe-työpaja	18
5.1.2	Teemahaastattelu	19
5.2	Tiedonkeruun eteneminen.....	19
5.3	Aineiston analysointi	20
6	Työn tulokset	20
6.1	Haastateltavien taustatiedot.....	20
6.2	Learning Cafe-työpajojen tulokset	21
6.3	Palvelujen tunnettuus ja käyttö	22
6.4	Haastateltujen kehitysehdotukset palveluissa ja palveluiden käyttö tulevaisuudessa	24
6.5	Yhteenveto tuloksista ja kehittämis ehdotus	25
7	Pohdinta	28
8	Eettisyys	31
	LÄHTEET	33
	Taulukot	37
	Liitteet	38

1 Johdanto

Opinnäytetyössä paneudutaan maahanmuuttajaperheiden lapsiperheiden varhaisten palveluiden käyttöön ja maahanmuuttajaperheiden vanhempien kokemaan tarpeeseen lapsiperheiden varhaisista palveluista. Espoossa havaittiin vuonna 2015 lastensuojelun asiakkaina olevan runsaasti enemmän vieraskielisiä perheitä verrattuna kantasuomalaisiin (Vuolteenaho 2019). Samaan ilmiöön on havahduttu myös Vantaalla, jossa tilastot ovat samansuuntaiset (Pösö 2019). Väänänen ym. (2009) tutkimuksessa on selvästi nähtävissä, että kantasuomalaiset ovat varhaisten palveluiden käyttäjissä ”piikkiä” kun taas maahanmuuttajista ei juurikaan ole näissä palveluissa mainintaa. Maahanmuuttajaperheiden määrä korostuu puolestaan raskaiden palveluiden, kuten lastensuojelun sijaishuollon ja jälkihuollon käyttäjinä (Väänänen ym. 2009, 82- 83). Muun muassa tämä on saanut minut pohtimaan, miten maahanmuuttajaperheet saataisiin lapsiperheiden varhaisten palvelujen käyttäjiksi. Lapsiperheiden varhaisten palveluiden käyttö saattaisi ehkäistä ongelmien kasvun niin suuriksi, että tarvitaan lastensuojelun toimia.

Olen omalla aikaisemmalla työurallani lastensuojelussa kohdannut maahanmuuttajaperheiden keskuudessa usein ajatukseen ”emme halua rasittaa yhteiskuntaa” tai ”täällä ei ole sotaa, kaikki on hyvin”. Myös Suomen kulttuuri ja Suomen lait voivat olla maahanmuuttajille vieraita ja, siitä johtuen saattaa syntyä väärinkäsityksiä palveluihin ohjautumisen ja ohjaamisen suhteen. Ministeri Holmlund (2007) toteaa sisäministeriön tiedotteessa, että maahanmuuttajien ja kantasuomalaisten lasten ja nuorten ongelmiin on ensiarvoisen tärkeää päästä puuttumaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Myös vanhemmuuden tukemiseen tulisi löytää keinoja, sillä ylisukupolvinen syrjäytyminen on lisääntynyt viime vuosikymmenellä hälyttävästi (Holmlund 2007).

Helsingin yliopiston lehtoritutkija Maija Jäppinen totesi luennollaan Vantaan perheneuvolassa 5.2.2020 ”Maahan muuttaneiden perheiden ammatillinen kohtaaminen - kulttuurista sensitiivisyyttä ja enemmän”, että kaikille suunnattujen palvelujen tulisi pystyä mukautumaan nykyistä paremmin maahanmuuton myötä kasvaneeseen monimuotoisuuteen ja kohtelemaan asiakkaitaan yhdenvertaisesti. Hän korosti myös perheammattilaisten maahan muuttaneiden ihmisten kohtaamisen liittyvän osaamisen tarvetta työpaikasta riippumatta. (Jäppinen 2020.)

Työssä keskeisiksi käsitteiksi nousevat maahanmuuttaja, kotoutuminen, kotouttaminen sekä lapsiperheiden varhaiset palvelut. Opinnäytetyössä raskaista palveluista puhuttaessa viitataan lastensuojelun sijaishuoltoon ja jälkihuoltoon.

2 Toimintaympäristö

Opinnäytetyön toimintaympäristönä olivat Hakunilan kansainvälinen yhdistys, ”Äidit mukana”-hanke ja moskeija Itä-Vantaalta. Työn tiedon keruu on toteutettu kolmella eri tapaamiskertana.

2.1 Hakunilan kansainvälinen yhdistys

Hakunilan kansainvälisen yhdistyksen tarkoituksena on lisätä kulttuurien tuntemusta ja edistää monikulttuurista toimintaa. Yhdistyksen tavoitteena on työskennellä suvaitsevamman Suomen eteen. Yhdistyksen toiminta on tukijärjestötoimintaa ja ylläpitää RAY:n rahoituksella neuvontatoimintaa Hakunilassa ulkomaalaisille. Hakunilan kansainvälisen yhdistyksen toiminta on avointa myös muiden kuntien ja alueiden asukkaille. Yhdistys on ollut mukana monenlaisissa kehityshankkeissa, joiden toimintaa on sitten jatkettu vapaaehtoistoiminnan kautta. (Hakunilan kansainvälinen yhdistys 2020).

Yhdistyksen kaksi toimipistettä sijaitsevat Vantaan Hakunilassa ja Länsimäessä. Hakunilan toimipisteessä toimii neuvonta- ja kriisipiste ja Länsimäessä sijaitsee kansainvälinen toimintakeskus. Toimintakeskuksen tiloja voivat käyttää myös muiden järjestöjen henkilöt. Toimintakeskus on avoinna päivittäin, kaikille avoin ja toiminta on maksutonta. (Hakunilan kansainvälinen yhdistys 2020).

Yhdistys on monikulttuurinen ja yhdistyksen jäsenet edustavat monia eri uskontoja. Yksi yhdistyksen päämäärä on poistaa kulttuurien ja eri kansojen välisiä kommunikaation haasteita ja löytää erilaisia näkökantoja asioihin. Yhdistyksen toiminnan johtaja tekee yhteistyötä valtion, kaupungin, muiden ulkomaalaisten asioita hoitavien tahojen ja järjestöjen kanssa. Yhdistyksessä työskentelee myös osa-aikaisia työntekijöitä, harjoittelijoita ja projektityöntekijöitä. Toimintaa johtaa yhdistyksen hallitus, jossa on varsinaisia jäseniä 8-10 ja varajäseniä 8-10 henkeä. (Hakunilan kansainvälinen yhdistys 2020).

2.2 ”Äidit mukana”-hanke

Äidit mukana-hankkeen tapaamiset toteutetaan Vantaalla pääasiassa eri ala-asteiden yhteydessä olevissa tiloissa. Keväällä 2020 hanketta on toteutettu yhteistyössä lehtikuusen koulun kanssa. Hankkeen tavoitteena on edistää maahanmuuttajaäitien kotoutumista ja työllistymistä. Hankkeessa olevien äitien kirjoitus- ja lukutaitoa tuetaan, jonka jälkeen keskitytään suomen kielen taidon vahvistamiseen työharjoittelun keinoin. Hankkeen kohderyhmänä ovat kotona olevat maahanmuuttajataustaiset kotona olevat äidit, joilla lapsi on aloittamassa tai aloittanut perusopetuksen. Äidit, jotka osallistuvat hankkeeseen eivät ole osallistuneet kotoutumiskoulutukseen tai ammattiin valmentavaan koulutukseen. Äideillä, joilla on pitkästä kotona olosta johtuen heikentynyt suomen kielen kielitaito ja estää jatko-opinnot tai työelämään siirtymisen, voivat myös osallistua hankkeeseen. (Äidit mukana 2020.)

Hanke jakautuu kahteen vaiheeseen. Ensimmäisessä vaiheessa syyslukukaudella äidit osallistuvat lastensa kanssa suomen kielen ja matematiikan perusopintoihin Vantaan kouluissa. Tämän lisäksi äideille opetetaan tieto- ja viestintätekniikkataitoja, oppimaan oppimisen taitoja ja suomalaista yhteiskuntaa. Kevätlukukaudella äidit ohjataan työkokeiluun, jonka lomassa he vahvistavat suomen kielen taitoja. Ensimmäisessä vaiheessa opinnot koostuvat yhden päivän suomen kielen opetuksesta ja neljänä päivänä tapahtuvasta työharjoittelusta. Toisessa vaiheessa opinnot koostuvat äitien suomen kieltä vahvistavasta ammatillisesta koulutuksesta, jossa tavoitteena on suorittaa osatutkinto tai koko tutkinto ja työllistyä. Hankkeen päätoteuttaja on Careeria oppilaitos. (Äidit mukana 2020.)

2.3 Moskeija Itä-Vantaalla

Moskeija on rukous ja kohtaamispaikka, jota käyttävät pääasiassa muslimin ja islaminuskoiset. Koivukylän moskeija on avoin paikka kaikille, uskontokuntaan katsomatta. Koivukylän moskeija sijaitsee kahdessa kerroksessa ja siellä on erikseen rukoushuoneet naisille ja miehille. Vantaalla on yhteensä neljä moskeijaa. (Islam opas.)

3 Aikaisemmat tutkimukset ja työn keskeiset käsitteet

Maahanmuuttajien määrä on kasvanut Suomessa 2000- luvulla ja viime vuosien aikana maahan on muuttanut noin 30 000 henkeä vuosittain. 1980- luvulla perheen yhdistäminen ja pakolaisuus olivat pääasialliset syyt maahanmuuttoon. Maahanmuuton vähäisyydestä johtuen ulkomaalaisten osuus väestössä on kasvanut hitaasti. Vuonna 2017 ulkomaan kansalaisia oli Suomessa noin 249 450 henkeä, joka on 4,5 prosenttia koko Suomen väestöstä. Verrattuna muihin läntisen Euroopan maihin maahanmuuttajien määrä Suomessa on matalin. (Miettinen, A. & Helamaa, T. 2017.) Vuonna 2018 ulkomaan kansalaisia oli Suomessa lähes 258 000 henkeä. Suurin kansalaisryhmä oli vuonna 2018 virolaiset. Vuoden 2019 tiedot ulkomaan kansalaisista päivitetään 2020 huhtikuussa (Ulkomaan kansalaiset 2019). Syntyvyyden ollessa Suomessa ennätysalhaalla, maahanmuuton voidaan nähdä kannattelevan Suomen väestönkasvua (International Migration 2018- 2019).

Perheen ja viranomaisedustajan näkemyksillä ja palvelun tarpeen kokemuksilla voi usein olla eroja. Palvelun käytön esteitä saattavat olla köyhyys, luku- ja kirjoitustaidottomuus, työttömyys, perhekäsityksistä poikkeavat kulttuuriset tavat ja -uskomukset ja kaikessa yksikertaisuudessaan palveluiden huono maine. Myös toimivalla kommunikaatiolla palvelun käyttäjän ja tarjoajan välillä on merkittävä vaikutus palveluihin hakeutumiseen. Näihin saattavat vaikuttaa työntekijän ja asiakkaan omat asenteet toisiaan kohtaan sekä kielelliset vaikeudet. Terveysten- ja sosiaalihuollon henkilökunnan on tutkitusti todettu hoitavan ja kohtelevan asiakkaita eri tavalla asiakkaan etnisestä taustasta riippuen. (Väänänen ym. 2009, 43.) Työ ja elinkeinoministeriön 2015 julkaisussa tutkijat Turtiainen ja Hiitola tiivistävät oivasti

”Monikulttuuriset palvelut edellyttävät arkirutiinien uudelleen ajattelua. Monikulttuurinen työ on yhteisen käsityksen rakentamista vanhemmuudesta, kasvatuksesta ja arjesta” (Turtiainen & Hiitola 2015, 4).

Helsingin ja Vantaan lastensuojelun maahanmuuttajaperheisiin toteutetussa poikkileikkaustutkimuksessa jo vuonna 2006 maahanmuuttajat olivat yllidustettuna väestöosuuteensa nähden 11%. Huostaanottoja ja lapsen sijoituksia oli 9%, mikä on myös enemmän kuin mitä väestöosuuden perusteella voidaan odottaa (Väänänen ym. 2009, 44). Maahanmuuttajien kanssa tehtävässä työssä viranomaisella on todettu olevan riski työskennellä asiakasta passivoivasti, erityisesti silloin, kun perhe tulee hyvin erilaisesta yhteiskunnasta eikä heillä ole tietoa tai taitoa suomalaisessa yhteiskunnassa toimimisesta. Työntekijä voi ajatella pääsevänsä helpommalla tehdessään asiat asiakkaan puolesta, ilman asiakkaan aktivoimista, voimaannuttamista ja osallistamista omassa asiakasprosessissaan. Maahanmuuttajaperheet saattavat kohdata myös tilanteita, joissa heidän ongelmansa nimetään kotoutumisongelmaksi. Tällöin maahanmuuttajaperheiden yksilölliset tarpeet saattavat jäädä huomioimatta. (Väänänen ym. 2009, 44.) Työ ja elinkeinoministeriön julkaisussa (2015) on nostettu esiin maahanmuuttaja vanhempien kokemus siitä, että esimerkiksi vanhempien lapseen liittyvä huoli saatetaan selittää työntekijän toimesta kieliongelmina, vaikka kyse olisikin jostain muusta (Turtiainen & Hiitola 2015, 92).

Suomessa ei ole systemaattisesti koottua ja analysoitua tietoa siitä, miten erilaisiin maahanmuuttajaryhmiin kuuluvat maahanmuuttajaperheet pääsevät lapsiperheille suunnattuihin palveluihin, mitkä tekijät estävät hoidon tai palvelun saamista, millaisia kokemuksia heillä on palveluista ja hoidoista sekä siitä millaisia vaikutuksia saaduilla hoidoilla ja palveluilla on ollut. Palveluiden käyttöön ja hoitoon pääsyyn voi vaikuttaa perhetyyppi, maahantulosityy, maassaoloaika sekä asuinkunta. (Väänänen ym. 2009, 44.) Heino on nostonut esiin väitöskirjassaan Yhteiskunnan jäsenyyden ehdot (2018) myös sen, että epäluottamuksella viranomaisten ja maahanmuuttajien välillä olisi vaikutusta palveluihin hakeutumiseen. Tämä korostuu silloin, kun perhe tarvitsee tukea tai elämäntilanne on muuten haastava, eikä jo saatu tuki ei ole ollut hyödyksi tai perhe ole tullut kuulluksi tuen tarpeensa kanssa. Heino toteaa toimivan vuorovaikutuksen olevan merkityksellistä palvelun käyttäjän ja tarjoajan välillä. (Heino 2018, 54, 75.)

Vastavuoroisella, arvostavalla kohtaamisella ja vuorovaikutuksella sekä kuuntelemisella ja kuulluksi tulemisella on merkitystä työskentelyn onnistumisen kannalta. Dialogisuuden voidaan katsoa olevan parhaimmillaan asiakkaan ja työntekijän avointa ja tasavertaista vuoropuhelua, jossa voidaan siirtyä asiakkaan ongelmien ratkomisesta jo olemassa olevien hyvien asioiden vahvistamiseen. Onnistunut dialogi asiakasprosessissa luo vankan perustan osallisuuden onnistumiselle tasavertaisesta asetelmasta. Asiakkaan ja työntekijän välisessä vuorovaikutuksessa kuuntelemisella on suuri merkitys. Työntekijän tulisi kuunnella asiakasta

aktiivisesti ja aidosti, jotta asiakas luottaisi työntekijään ja antaisi tietoa omasta tilanteestaan. Työntekijän asennoituminen, aito läsnäolo ja kuunteleminen viestivät asiakkaalle, että hänen asiansa on tärkeä. Kuunteleminen antaa työntekijälle myös aikaa luoda mielessään kokonaiskuvaa asiakkaan tilanteesta ja mahdollisuuden esittää tarkentavia kysymyksiä asiakkaan tilanteesta. (Oranen 2008, 9.)

Sosiaalipalvelujen käytöstä on tehty vain yksi laaja rekisteritutkimus, jossa vertailun kohteena olivat maahanmuuttajien ja kantasuomalaisten julkisten palveluiden käyttö alle kouluikäisten lasten sosiaalihuollon avopalvelujen ja lastenhoidon osalta. Tämän tutkimuksen mukaan lastensuojelun avopalveluissa maahanmuuttajien lapset olivat runsaammin edustettuina kuin suomalaiset lapset. Sosiaalihuollon muita avopalveluita maahanmuuttajat käyttivät vähemmän kuin kantasuomalaiset ja tästä johtuen sosiaalihuollon avopalveluissa julkisella sektorilla kantasuomalaisten perheiden kustannukset ovat henkeä kohden suuremmat kuin maahanmuuttajaperheillä. (Väänänen ym. 2009, 82.) Sosiaali- ja terveysturvan vuonna 2019 julkaisussa, Sosiaali- ja terveysalan johdon asiantuntija -arvioihin perustuvan sosiaalibarometrin mukaan sosiaalityön tuntemuksen nähtiin puuttuvan maahanmuutto- sekä lastensuojelutyöstä. Haasteena havaittiin myös, etteivät kaikki maahanmuuttajat ymmärtäneet suomalaista byrokratiaa, eivätkä osanneet lukea tai käyttäneet samoja kirjoitusmerkkejä kuin suomen kielessä. (Eronen, Londen, Peltosalimu 2019, 107.)

Väänänen ym. (2009) tutkimuksen mukaan työntekijät ovat kokeneet tavoitteiden toteutuvan maahanmuuttajaperheiden kanssa työskenneltäessä vain osittain ja ongelmien usein kasaantuvan. Syyksi nimettiin muun muassa työntekijöiden ajanpuute sekä uudenlaiset etiikkaan ja kulttuureihin liittyvät kysymykset sekä työntekijöiden kielteiset ennakkoluulot ja asenteet. Nämä seikat vaikuttivat työntekijään lisäämällä epävarmuutta omaan työskentelyyn. Maahanmuuttajien näkökulmasta epäkohtia ja kehittämisen alueita olivat tiedon puute palveluista ja tietämättömyys omista velvollisuuksista, oikeuksista sekä asemasta. Tulosten mukaan maahanmuuttajien saama kohtelu tuntui heistä usein epäreilulta ja mielivaltaiselta. (Väänänen ym. 2009, 82- 83.)

Vantaan kaupungin lastensuojelun kokoaman taulukon 1. (2018) mukaan maahanmuuttajien raskaiden palveluiden käyttö lastensuojelussa on ollut tasaisessa nousussa viimeisen kuuden vuoden aikana. Taulukossa puhutaan vieraskielisistä palvelun käyttäjistä, sillä etnistä taustaa ei saa tilastoida.

Kaikki lastensuojelun asiakkaat	2018	2017	2016	2015	2014	2013
-suomen- ja ruotsinkielisiä	76 %	78 %	79 %	74 %	81 %	82 %
-vieraskielisiä	24 %	22 %	21 %	26 %	19 %	18 %
Avohuolto	2018	2017	2016	2015	2014	2013
-suomen- ja ruotsinkielisiä	76 %	77 %	79 %	79 %	80 %	81 %
-vieraskielisiä	24 %	23 %	21 %	21 %	20 %	19 %
Sijaishuolto	2018	2017	2016	2015	2014	2013
-suomen- ja ruotsinkielisiä	76 %	78 %	80 %	83 %	83 %	84 %
-vieraskielisiä	24 %	22 %	20 %	17 %	17 %	16 %
Jälkihuolto	2018	2017	2016	2015	2014	2013
-suomen- ja ruotsinkielisiä	82 %	83 %	84 %	89 %	90 %	90 %
-vieraskielisiä	18 %	17 %	16 %	11 %	10 %	10 %

Taulukko 1: Vieraskielisten perheiden osuus Vantaan lastensuojelun palveluissa. (Pösö 2019.)

Yle Uutiset (2019) mukaan Espoossa on kiinnitetty huomiota jo vuonna 2015 vieraskielisten perheiden kiireellisten sijoitusten osuuteen lastensuojelussa. Tuolloin vieraskieliset perheet eivät olleet juurikaan edustettuina lapsiperheiden varhaisen tuen palveluissa. Espoossa aloitettiin vieraskielisille perheille Monikulttuurinen-palvelu, jonka tavoitteena on tukea kielenkehitystä varhaisessa vaiheessa. Palvelu on tarkoitettu perheille, joissa puhutaan suomen ja/ tai ruotsin lisäksi jotain muuta kieltä. Vahvalla äidinkielen osaamisella on todettu olevan vaikutusta lapsen koulumenestykseen, tunteiden ilmaisuun sekä mahdollisuuteen myöhemmässä vaiheessa välttää lastensuojelun asiakkuus. (Vuolteenaho 2019.) Tätä tietoa tukee myös Valtiontalouden tarkastusviraston tuloksellisuustarkastuskertomus, jossa todetaan maahanmuuttajataustaisten oppilaiden koulumenestyksen ja oppimistulosten olevan heikompia kuin kantäväestön (Männikkö & Kirjavainen 2019, 36).

Lapsiperheiden varhaisen tuen palveluilla on selvityksen mukaan todettu olevan maahanmuuttajaperheille suuri merkitys. Vanhemmat ovat tuoneet tärkeimpänä esiin kokemansa tuen, joka on toteutunut suoraan arjessa toisen kohtaamisena sekä kohdatuksi tulemisen kokemuksen kautta. Maahanmuuttajien lapset voivat oppia uuden kielen nopeammin kuin vanhempansa. (Turtiainen & Hiitola 2015, 29.) Alejandro Portes (1997) on havainnut tutkimuksessaan perheensisäisen eritahtisen uuteen kulttuuriin sopeutumisen haasteet perheen hyvinvoinnin kannalta. Vanhempien ja lasten välillä eritahtinen uuteen kulttuuriin sopeutuminen saattaa nousta haasteeksi ja vaikuttaa vanhempien ja lasten väleihin negatiivisesti. Kotoutumisvaiheessa on vanhempien kannalta tärkeää, että he pystyvät tarjoamaan lapsilleen tarvittavaa tukea arjessa ja elämässä. Mikäli lapset huomaavat, että uudessa yhteiskunnassa vanhempien elämänhallinta on puutteellista, saattavat lapset kääntyä muiden henkilöiden puoleen apua ja tukea tarvitessaan. Kotoutumisvaiheella ja kotouttamisen

onnistumisella on suuri merkitys maahanmuuttajaperheen kiinnittymiseen uuteen maahan ja kulttuuriin. (Turtiainen & Hiitola 2015, 12-13.)

Camilla Nordberg (2015) on tutkinut hiljattain maahan muuttaneiden kotiäitien asemaa varhaisen tuen palveluissa. Tutkimus osoitti äideillä olevan periaatteessa samat mahdollisuudet tukipalveluihin kuin suomalaisilla äideillä, mutta työntekijät eivät tarjonneet maahanmuuttajaäideille tietoa saatavilla olevista palveluista, kuten esimerkiksi päivähoidosta lasten ollessa pieniä. Hiljattain maahan muuttaneita äitejä ei nähty yhteiskunnan kannalta aktiivisina kansalaisina kuten suomalaisia äitejä. Tutkimuksessa nousi esiin, että maahanmuuttajaäitien oletettiin hoitavan lapsiaan kotona ainakin lasten kahteen ikävuoteen saakka. Nordbergin mukaan äitejä ei kuunneltu, eikä heidän kokemaansa turhautumista otettu tosissaan. (Turtiainen & Hiitola 2015, 15.)

3.1 Maahanmuuttaja

Maahanmuuttaja on ulkomaan kansalainen, joka on jonkun syyn vuoksi muuttanut uuteen maahan ja kulttuuriin ja aikoo asua siellä pidempään. (Miettinen 2019.) Maahanmuuttaja voi olla pakolainen tai siirtolainen. Pakolainen on YK:n yleissopimuksen mukaan henkilö ”joka on kotimaansa ulkopuolella ja jolla on perusteltua aihetta pelätä joutuvansa kotimaassaan vainotuksi rodun, uskonnon, kansalaisuuden, tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisen tai poliittisen mielipiteen johdosta”. Siirtolainen on henkilö, joka on vapaaehtoisesti muuttanut toiseen maahan pysyvästi ja aikoo hankkia siellä toimeentulonsa. (Liebkind 1994, 9-10.)

Maahanmuuttajista ei voi puhua yhtenäisenä ryhmänä. Heidän joukossaan on monista eri syistä maahan tulleita lukutaidottomia ja korkeasti koulutettuja henkilöitä, jotka edustavat eri kansalaisuuksia ja kieliryhmiä. Maahanmuuttaja voi olla Euroopasta tai kehitysmaista muuttanut ja eri tasoisesti suomen kieltä osaava ihminen. Maahan muuttamisen voidaan todeta olevan heille ainoa yhdistävä tekijä. (Ulkomaan kansalaiset 2019.)

3.2 Kotoutuminen

Turtiaisen ja Hiitolan tekemässä Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisussa kotoutumiseen liittyen on pohdittu, miten maahanmuuttajat voivat hakea itselleen varhaista tukea, mikäli he eivät tiedä mitä tukea on saatavilla. Kotoutumisprosessin merkitys on suuri uuteen kulttuuriin ja sen palveluihin liittyen. Kotoutuminen täysin uuteen kulttuuriin voi olla perheelle pitkä ja hidas prosessi. Kotoutuminen tarkoittaa maahanmuuttajan henkilökohtaista kiinnittymistä uuteen yhteiskuntaan vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Kotouttaminen vastaavasti tarkoittaa viranomaisten ja muiden tahojen tarjoamia palveluita, toimenpiteitä ja tukea. (Turtiainen & Hiitola 2015, 33.) Onnistunut kotoutuminen tukee yksilöä saavuttamaan itsenäisyyden ja hallinnantunteen omassa elämässään (Räty 2002, 120 - 121).

Suomalaisessa yhteiskunnassa vallitseva suvaitsemattomuus ja rasismi vaikuttavat osaltaan maahanmuuttajien kotoutumiseen. Suomen maahanmuuttopolitiikka on sallinut tiettyjen kansalaisuuksien vahvan keskittymisen tietyille alueille. Myös asuntojen ahtausta ja soveltumattomuus suurperheille sekä eri kulttuurien yhteenlöymäykset tiiviillä asuinalueilla aiheuttavat konflikteja. (Väänänen ym. 2009, 101-102.)

Yksi kotoutumisprosessissa olennainen tekijä on suomalainen palvelujärjestelmä, jonka on todettu jäävän usein etäiseksi puolison tai työn takia Suomeen muuttaneille maahanmuuttajille. Pakolaisten vastaanottojärjestelmän tai turvapaikkaprosessin kautta maahan tulleet maahanmuuttajat perehdytetään systemaattisesti uuden yhteiskunnan palveluiden käyttäjiksi. Maahanmuuttajien on todettu käyttävän perusterveydenhuoltoa pääsääntöisesti vähemmän kuin kantaväestön. Palvelujärjestelmän monikulttuurisuutta ja soveltuvuutta maahanmuuttajille olisi parannettava. (Väänänen ym. 2009, 105-106). Tasa-arvoiset edellytykset toimia yhteiskunnan jäsenenä tukevat kotoutumista uuteen kulttuuriin. Oman kulttuurin säilyttäminen, yhteiskunnan lakien ja sääntöjen tunteminen tukevat myös kotoutumista. Kotoutumisen voidaan katsoa toteutuneen, kun maahanmuuttajalla on mahdollisuus osallistua kansalaistoimintaan ja työelämään. Tämä puolestaan edellyttää valtaväestön maahanmuuttajille antamaa mahdollisuutta tähän. (Alitolppa -Niitamo & Säävälä 2013, 7.)

Erolan ja Virpin (2017) mukaan maahanmuuttajien haasteet kotoutumisessa liittyivät kielen oppimiseen, sosiaalisten suhteiden luomiseen, työn ja koulutuksen löytämiseen ja yhteiskuntaan sopeutumiseen. Ratkaisuna kielen kehityksen kannalta tutkimuksen mukaan oli kantaväestön kanssa puhuminen. (Erola & Virpi 2017, 22.) Hara ja Mantsinen de Macarion tutkimuksessa (2016) maahanmuuttajajanaisten kotoutumisen tukeminen: "Oma identiteetti tulee säilyttää, vaikka missä asut" kotoutumisen haasteiksi nousivat myös kielitaidon kehitys ja kontaktien puute kantaväestöön. (Hara & Mantsinen de Macarion 2016, 33.)

3.3 Kotouttaminen

"Maahanmuuttajien kotouttaminen perustuu 1.9.2011 voimaan tulleeseen lakiin kotoutumisen edistämisestä. (1386/2010). " Kotouttamislain tavoitteena on tarjota oleskeluluvan tai rekisteröidyn oleskeluluvan saaneelle maahanmuuttajalle perustietoa yhteiskunnasta ja ohjausta palveluista Suomessa. Kunnilla on vastuu oman alueensa maahanmuuttajien kotouttamisesta sekä sitä edistävien palveluiden järjestämisestä, suunnittelusta ja kehittämisestä. Kunnat tekevät yhteistyötä monien järjestöjen kanssa. (Puodinketo-Wahlsten & Laaksonen-Heikkilä 2019, 8).

3.4 Lapsiperheiden varhaiset palvelut

Perheiden, lasten ja nuorten palveluiden kokonaisuuden muodostavat Suomessa kuntien tarjoamat sosiaali-, terveys-, opetus-, liikunta- ja kulttuurialojen palvelut. Niiden lisäksi palveluita tarjoavat myös yksityiset, järjestöt ja seurakunnat. Palveluiden tavoitteena on toimia asiakaslähtöisenä kokonaisuutena. Peruspalveluja ovat äitiys- ja lastenneuvola, varhaiskasvatus, opiskelijahuolto, perheiden, lasten ja nuorten sosiaalipalvelut. (THL 2019).

Sosiaalihuoltolain (1301/2014) mukaan jokainen kunnassa asuva on oikeutettu sosiaali- ja terveyspalveluihin. Turvapaikan ja oleskeluluvan saanut maahanmuuttaja, jolla on kotikunta Suomessa, on oikeutettu varhaisen tuen palveluihin kansalaisuudesta riippumatta. Maahan muuttaessaan maahanmuuttajan on tärkeää saada tietoa yhteiskunnasta, työelämästä ja erilaisista palveluista. Suomalainen yhteiskunta voi näyttäytyä monimutkaisena. Julkisten palveluiden tunteminen lisää oman elämän hallinnan tunnetta. Tiedon puutteesta johtuvat etujen menetykset johtavat helposti syrjäytymiskiarteeseen. Monissa maissa ei ole lainkaan julkisesti tuotettuja sosiaalipalveluja, joten niiden toiminta saattaa olla maahanmuuttajille tuntematonta. (Alitolppa-Niitamo ym. 2013, 47.)

Maahanmuuttajat ovat kantasuomalaisiin verrattuna heikommassa asemassa erityisesti heti uuteen maahan muuttamisen jälkeen. Tällöin heillä ei ole vielä välttämättä tarvittavaa sosiaalista toimintakykyä. Viranomaisten tehtävänä onkin perehdyttää maahanmuuttajat uuden maan käytäntöihin ja tukea oikeuksien toteutumista. (Malin & Anis 2013, 156-157.)

Lastensuojelulaissa (417/2007) on määritelty, että ”ehkäisevällä lastensuojelulla edistetään ja turvataan lasten kasvua, kehitystä ja hyvinvointia sekä tuetaan vanhemmuutta. Ehkäisevää lastensuojelua on tuki ja erityinen tuki, jota annetaan esimerkiksi opetuksessa, nuorisotyössä, varhaiskasvatuksessa, äitiys- ja lasten -neuvolassa sekä muussa sosiaali- ja terveydenhuollossa.” Koska lastensuojelun palvelut ovat erityisesti maahanmuuttajataustaisille perheille ja lapsille vaikeasti saavutettavissa, nousee varhaisen tuen merkitys suureksi. Kunta järjestää ehkäiseväksi lastensuojeluksi sanotaan erityistä tukea, jota annetaan esimerkiksi opetuksessa, nuorisotyössä, varhaiskasvatuksessa, äitiys- ja lastenneuvolassa sekä muussa sosiaali- ja terveydenhuollossa. Ehkäisevän lastensuojelun tarkoituksena on lisätä lasten ja nuorten hyvinvointia ja sen avulla turvata lasten kasvua ja kehitystä sekä tukea vanhemmuutta. Neuvolassa, varhaiskasvatuksessa sekä sosiaalihuoltolain puitteissa tarjotaan ennalta ehkäisevää lastensuojelun tukea. (Lastensuojelulaki 2007.)

Karilan (2016) mukaan laadukasta varhaiskasvatusta on se, millä saadaan aikaan positiivista vaikutusta. Varhaiskasvatuksen laadussa eivät ratkaise yksittäiset tekijät vaan laadun kokonaisvaikutus. Karilan (2016) mukaan keskeisiä varhaiskasvatuksen laatutekijöitä ovat henkilöstön osaaminen ja koulutus. Näin ollen maahanmuuttajataustaisten perheiden

tukemisen keskiössä on varhaiskasvatuksen henkilökunnan monikulttuurinen osaaminen ja tietous tarjolla olevista palveluista. (Karila 2016, 42- 43.)

Turtiaisen ja Hiitolan (2015) osoittaa, että tuella voi olla valtavasti merkitystä perheille. Oman uskonnon ja äidinkielen opettamisella vahvistetaan lapsen omaa kulttuurista identiteettiä, tapakulttuuria ja perhedynamiikkaa. He havaitsivat omasta kulttuurista tulevien kasvattajien olevan perheille tärkeä tuki. Tämän lisäksi he näkivät vanhempien yksilöllisen kohtaamisen tärkeänä maahanmuuttajatyöhön liittyväksi osaamisalueeksi. Vanhempien mielestä tärkein tuen mahdollistaja ovat arjen kohtaaminen sekä kohdatuksi tuleminen. Selvityksestä käy ilmi, että varhaisen tuen osaamista löytyy arjen perhepalveluissa, kuten neuvolassa ja varhaiskasvatuksessa, mutta tätä osaamista ei aina tunnusteta tai tunnisteta. (Turtiainen & Hiitola 2015, 94.)

Huomion arvoinen havainto selvityksessä oli myös se, että ne työntekijät, joiden työolosuhteet eivät olleet kunnossa, käyttivät korostuneesti ongelmakeskeisiä tapoja kuvaillessaan lapsia ja perheitä. Tällaisessa ongelmakeskeisessä puheessa perheiden ja lasten erilaisuudesta tehtiin ongelma ja puhe saattoi olla jopa leimaavaa ja syrjivää. Erojen korostaminen voi olla haitaksi työn tavoitteiden saavuttamiselle ja voi olla esteenä tuen vaikuttavuudelle. Ongelmakeskeisen puheen vastakohtana voidaan nähdä luova ja ratkaisukeskeinen työote, joka on toimiva työmuoto erityisesti monikulttuurisessa työssä. Ratkaisukeskeiselle ja luovalle työotteelle on tyypillistä, että jokainen perhe nähdään yksilönä ja perheiden erilaisuus ymmärretään. Pelkkä luova työote ja ammattilaisten oppiminen kohtaamaan perheet yksilöllisesti eivät kuitenkaan riitä, vaan sen lisäksi olisi huolehdittava, että työolot ovat kunnossa. (Turtiainen & Hiitola 2015, 73.)

3.5 Vantaan lapsiperheiden varhaiset palvelut

Vantaan kaupungin lapsiperheiden varhaisiin palveluihin kuuluvat neuvolapalvelut, varhaiskasvatus, lapsiperheiden kotipalvelu, lasten psykologipalvelut, perheneuvola, Nuppi, perhekoutsit sekä sosiaalihuoltolain mukaiset palvelut kuten perhetyö. (Vantaa 2019.) Alla kuvatut palvelut ovat Vantaan kaupungin lapsiperheiden varhaisia palveluja ja niiden kuvaamisen lähteenä on käytetty Vantaan kaupungin nettisivuja.

Neuvolapalveluissa seurataan lapsen kasvua, kehitystä ja terveyttä koko varhaislapsuuden ajan 0-6-vuotiaaksi. Neuvolassa tarjotaan myös tukea vanhemmille vanhemmuuteen keskustelujen ja ohjauksen avulla. Neuvolan kautta on myös mahdollista saada perheelle neuvolan perheohjausta, jota toteutetaan perheiden kotona. (Äitiys- ja lastenneuvolat 2019.)

Vantaalla järjestetään lapsille varhaiskasvatusta päiväkodeissa, perhe- ja ryhmäperhepäivähoidossa niin yksityisellä kuin kunnallisella palvelun tuottajalla. Jokainen lapsi on oikeutettu varhaiskasvatukseen ja kuusi vuotiaana esiopetus on lapsille osa

oppivelvollisuutta. Varhaiskasvatuksen tavoitteena on edistää lapsen iän ja kehityksen mukaista kasvua, terveyttä, kehitystä ja hyvinvointia. Varhaiskasvatuksessa lapsi saa suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatusta, pedagogista opetusta sekä hoidon muodostaman kokonaisuuden. (Varhaiskasvatuksen eri palvelut 2019.)

Jokaisella vantaalaisella lapsiperheellä on mahdollisuus pyytää itselleen kodin- ja lastenhoitoapua. Perheet voivat saada apua myös kasvatukseen ja vanhemmuuteen liittyvissä haasteissa. Lapsiperheiden kotipalvelu on maksullista ja hinta määräytyy kunkin perheen kohdalla yksilöllisesti. (Lapsiperheiden kotipalvelu 2019.)

Perheneuvolasta lapsiperheet saavat tukea vanhemmuuteen ja lapsen kehitykseen ja kasvuun liittyvissä haasteissa. Perheneuvolan palvelua voi saada perhe, jossa on alle 13- vuotiaita lapsia. Perheet voivat itse soittaa perheneuvolaan ja pyytää apua perheelleen. Perheneuvolasta voi saada apua perheelleen esimerkiksi silloin, kun vanhemmilla on huoli lapsen käyttäytymisestä ja kehityksestä, perheessä on ristiriitoja, vanhemmat toivovat tukea parisuhteeseen tai vanhemmat kaipaavat keskustelutukea vanhemmuuteen ja kasvatuskysymyksiin liittyvissä asioissa. Perheneuvolassa on myös tehostetun tuen tiimi, joka tarjoaa perheille tukea silloin, kun lapsella on erityistä tukea vaativia psyykkisiä haasteita. (Perheneuvola 2019.)

Nuppi on 13-21- vuotiaille nuorille ja heidän perheilleen tarkoitettu palvelu, josta nuori ja tämän perhe voivat saada tukea sekä hoitoa monipuolisesti. Nuppi tarjoaa nuorille tukea esimerkiksi elämänhallinnan kysymyksissä, sosiaalisissa suhteissa sekä mielenterveys- ja päihdeasioissa. Nuppiin voi hakeutua nuori yksin, vanhemman kanssa tai vanhempi voi hakeutua sinne yksin. (Nuppi 2019.)

Perhekoutsit tukevat vantaalaisia lapsiperheitä 0- 17- vuotiaiden lasten asioissa. Perheet voivat itse olla yhteydessä puhelimitse tai asiakastietojärjestelmä Maisan kautta perhekoutseihin, mikäli heillä on perhearkeen tai lapsiin liittyviä kysymyksiä. (Vantaan perhekoutsit 2019.) Sosiaalihuoltolain mukaista perhetyötä voi saada vantaalainen lapsiperhe, jolle on tehty uusien asiakkaiden ohjausyksikössä palveluntarpeen arvio ja perheellä on aloitettu asiakkuus jossain yksikössä kuten esimerkiksi perhesosiaalityön yksikössä. Perhetyön työskentelyn alkaessa perheellä tulee olla sosiaalihuoltolainmukainen asiakkuus ja nimetty omatyöntekijä, joka vastaa asiakasprosessista. Perhetyö tukee perhettä esimerkiksi lasten ja nuorten kasvatukseen liittyvissä haasteissa sekä arjen vanhemmuuden haasteissa. (Perhetyö 2019.)

Psykologipalveluiden piiriin on mahdollista päästä neuvolan terveydenhoitajan, lääkärin tai päivähoiton kirjoittamalla läheteellä. Perhe voi myös itse pyytää lähetettä psykologipalveluihin. Psykologipalvelut on tarkoitettu lasta odottaville perheille, alle kouluikäisille lapsille sekä heidän vanhemmilleen. Psykologipalveluista saa tukea ja neuvontaa vanhemmuuteen ja keskustelutukea lapsen hoitoon liittyvissä asioissa. Perhe voi saada myös

psykologin perustutkimukset lapselle sekä tukea verkostoyhteistyössä. (Lasten psykologipalvelut 2019.)

3.6 Maahanmuuttajaperheet lapsiperheiden varhaisissa palveluissa Vantaalla

Opinnäytetyöhön liittyen olin yhteydessä Vantaan kaupungin maahanmuuttajapalveluiden palvelupäällikköön sekä maahanmuuttajapalveluiden koordinaattoriin. Keskusteluissa kävi ilmi, ettei maahanmuuttajaperheille ole olemassa Vantaalla omaa palvelupolkua, vaan maahanmuuttajaperheet käyttävät samoja lapsiperheiden peruspalveluja ja ohjautumisen polkuja niihin kuin kantasuomalaiset (Linderborg 2020.) Tämä havainto saattaa vaikuttaa siihen, että taulukossa 1. maahanmuuttajat ovat Vantaan lastensuojelun raskaissa palveluissa runsaammin edustettuina. Jos maahanmuuttajaperheen kielitaito ja tieto kulttuuristamme ja Vantaan kaupungin toiminnasta ei ole riittävää asioiden selvittämiseksi, ei perhe välttämättä voi saada lapsiperheiden varhaista, oikeaa ja oikea-aikaista palvelua.

Vantaan maahanmuuttajapalveluiden palvelupäällikön havaintojen mukaan maahanmuuttajapalveluiden asiakkaista suuri osa on yksinäisiä miehiä, jotka myöhemmässä vaiheessa hakevat pakolaisen perheen yhdistämishojelman puitteissa ydinperhettään Suomeen. Yli kuusi kuukautta muissa kunnissa asuneet maahanmuuttajat ohjautuivat Vantaalle muuttaessaan tarvittaessa suoraan aikuissosiaalityön uusien asiakkaiden tiimiin palveluiden piiriin. Vantaalla maahanmuuttajapalveluiden asiakkaina ovat vain kansainvälistä suojelua saavat asiakkaat, jotka ovat muuttaneet Vantaalle heti oleskeluluvan saatuaan (Linderborg 2020.)

4 Työn tarkoitus ja tavoite

Työn tarkoitus on ymmärtää Vantaalaisten maahanmuuttajaperheiden kokemuksia lapsiperheiden varhaisista palveluista ja tehdä kehittämis ehdotus lapsiperheiden varhaisten palveluiden käytön lisäämiseksi.

Opinnäytetyön tavoitteena on saada vastaus tutkimuskysymyksiin:

1. Mitä lapsiperheiden varhaisia palveluja maahanmuuttajaperheet ovat käyttäneet ja miten?
2. Mitä lapsiperheiden varhaisia palveluja maahanmuuttajaperheet kokevat tarvitsevänsä?

5 Tutkimusmenetelmä

Opinnäytetyö on laadullinen tutkimus, eli kvalitatiivinen tutkimus. Laadullisessa tutkimuksessa tutkimuksen kohteena on yleensä jokin ilmiö ja tutkimuksen tavoitteena on ymmärtää tutkimukseen osallistujien subjektiivinen näkökulma. Miten, miksi ja mitä kysymykset ohjasivat tutkimusta. Laadullisessa tutkimuksessa osallistujia voi olla vähänkin ja osallistujien määrän sijasta saadun aineiston monipuolisuus on oleellisempaa. Kuitenkin osallistujien määrää on arvioitava kussakin tapauksessa erikseen. Tutkimukseen osallistuvien henkilöiden etuna on, että he pystyvät omien kokemustensa pohjalta kertomaan tietoa tutkittavasta aiheesta. Laadullisessa tutkimuksessa yleistä on, että päättely on induktiivista ja yksittäiset havainnot liitetään osaksi laajempaa kokonaisuutta. Aineistoa voidaan hankkia monella eri tai yhdellä tavalla sekä niin, että yhdistetään useampia tapoja. (Kylmä ym. 2007, 22-27.)

5.1 Tiedonkeruun menetelmät

Opinnäytetyön tiedonkeruu toteutettiin maahanmuuttajaperheiden vanhemmille tehtyjen teemahaastattelujen ja Learning Cafe -työpaja työskentelyn avulla. Haastattelut ja Learning Cafe -työpaja toteutettiin pääasiassa suomen kielellä, mutta kysymyksiä ja keskustelua tarkennettiin myös kahdella vieraalla kielellä, joita olivat somalia ja arabia. Haastattelut nauhoitettiin ja tallenteet tuhoataan litteroinnin ja analysoinnin jälkeen toukokuuhun 2020 mennessä. Haastatteluihin ja Learning Cafe -työpaja työskentelyn toteuttamiseen varattiin riittävästi aikaa. Tavoitteena oli saada Learning Cafe -työpajaan ja haastatteluihin 10- 15 vantaalaista maahanmuuttajaperheen vanhempaa. Työskentelyyn osallistuneet maahanmuuttajaperheiden vanhemmat olivat molemmissa ryhmissä ennestään toisilleen tuttuja.

5.1.1 Learning Cafe-työpaja

Learning Cafe-työpajan Learning Cafe -työskentely perustuu keskusteluun, tiedon siirtämiseen sekä sen luomiseen. Learning Cafe -työskentelyyn osallistuvat pääsevät oppimaan ja työstämään yhdessä annettua aihetta. Learning Cafe -työskentelymuodossa on tärkeää antaa aikaa ja tilaa keskustelulle, omien näkemysten selittämiseksi ja yhteisen ymmärryksen löytämiselle. (Innokyla.fi.)

Learning Cafe -työpajoissa käytiin avointa keskustelua yhdessä maahanmuuttajaperheiden vanhempien kanssa lapsiperheiden varhaisista palveluista ja heidän kokemuksistaan palveluihin liittyen. Työpajoissa kerrottiin myös haastateltaville jokaisesta kahdeksasta Vantaan kaupungin lapsiperheiden varhaisesta palvelusta (liite 3). Learning Cafe -työpajat tarjosivat maahanmuuttajaperheille mahdollisuuden jakaa omia kokemuksia ja tietoa lapsiperheiden varhaisista palveluista. Työpajojen kautta maahanmuuttajaperheiden vanhemmat oppivat

uusia asioita ja yhteinen ymmärrys palveluista lisääntyi. Molempiin työpajoihin oli varattu kolme tuntia aikaa.

5.1.2 Teemahaastattelu

Teemahaastattelu on lomakehaastattelun ja avoimen haastattelun välimalli (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.) Tapaamisten alussa kerrottiin, kuinka paljon aikaa tapaamisiin oli varattu. Haastattelut etenivät vapaasti keskustellen teema kerrallaan. Haastatteluissa esitettiin avoimia kysymyksiä Vantaan lapsiperheiden varhaisista palveluista eikä kysymyksiin ollut valmiiksi olemassa olevia vastauksia tai vaihtoehtoja. Haastattelujen edetessä haastattelijan oli mahdollisuus tehdä tarkentavia kysymyksiä ja tarkentaa vastauksia. Haastattelurunko on opinnäytetyön liitteenä (liite 2). Teemahaastattelujen toteuttaminen vaati hyvää perehtymistä Vantaan kaupungin lapsiperheiden varhaisiin palveluihin, maahanmuuttajiin palvelun käyttäjinä sekä maahanmuuttajuuteen. Jokaisessa haastattelutilanteessa oli omaa äidinkieltään sekä suomen kieltä paremmin puhuva maahanmuuttajaperheen vanhempi, joka tulkkasi tarvittaessa keskustelua. Haastatteluissa puhutut kielet olivat suomi, somalia ja arabia.

5.2 Tiedonkeruun eteneminen

Opinnäytetyön tiedonkeruu toteutettiin Vantaalla Hakunilan kansainvälisen yhdistyksen maahanmuuttajaperheille, ”Äidit mukana” -hankkeen äideille sekä Itä -Vantaalaisessa moskeijassa käyneille maahanmuuttajaperheiden vanhemmille. Työskentelyyn osallistui yhteensä 16 maahanmuuttajaperheen vanhempaa. Ennen haastatteluja ja Learning Cafe -työpajojen toteuttamista oltiin yhteydessä puhelimitse jokaiseen edellä mainittuun paikkaan työskentelyajankohtien sopimiseksi.

Ensimmäinen tapaaminen ja haastattelu toteutettiin perjantaina 24.1.2020. Paikalle tuli kolme perhettä, joista kaksi oli helsinkiläisiä ja yksi vantaalainen. Näin ollen haastattelu pystyttiin tekemään yhdelle maahanmuuttajaperheen vanhemmalle.

Toinen tapaaminen ja teemahaastattelu sekä Learning Cafe -työpaja olivat keskiviikkona 29.1.2020. Paikalla oli seitsemän maahanmuuttajaperheen äitiä. Aikaisemmissa keskusteluissa maahanmuuttajapalveluita tarjoavan yhdistyksen jäsenen kanssa nousi esille, etteivät kaikki maahanmuuttajaperheen vanhemmat osaa välttämättä kirjoittaa. Learning Cafe -työpajan aineisto koottiin yhteen haastattelijan kirjoittamana. Kolmas tapaaminen ja teemahaastattelu sekä toinen Learning Cafe -työpaja toteutettiin 15.2.2020 ja työskentelyyn osallistui kahdeksan maahanmuuttajaperheen vanhempaa.

Kaikkien kolmen tapaamisen ilmapiiri oli luonteva ja lämminhenkinen. Koin, että minut otettiin mielellään vastaan jokaisessa paikassa, jossa haastattelut ja työpajat toteutettiin. Ennen

haastattelujen alkua työskentelyyn osallistuville maahanmuuttajaperheiden vanhemmille kerrottiin opinnäytetyön aiheesta, tarkoituksesta ja haastattelijan opiskeltavasta tutkinnosta. Vanhemmille luettiin ääneen suostumuslomake ja tutkimustiedote (liite 1). Kaikissa haastatteluissa käytettiin samaa teemahaastattelurunkoa (liite 2) sekä visuaalista karttaa palveluiden sisällöstä (liite 3). Haastattelurunko sekä palveluiden kuvauskaavio tukivat haastattelun rakennetta ja etenemistä. Teemahaastattelut ja työpajat maahanmuuttajaperheiden vanhempien kanssa kestivät yhteensä viisi tuntia. Litteroinnissa jätettiin pois haastateltavien mahdolliset tunnistetiedot kuten etninen tausta ja asuinalue.

5.3 Aineiston analysointi

Työn aineistoa analysoitaessa edettiin vaiheittain. Alussa haastattelut kuunneltiin nauhoitteelta ja litteroitiin. Tämä jälkeen tuloksiin perehdyttiin lukien litteroitu teksti, jonka jälkeen tuloksista poimittiin pelkistettyjä ilmaisuja ja etsittyjä yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia. Näiden löytämisen jälkeen ilmaukset ryhmiteltiin ja niistä muodostettiin alaluokkia. Alaluokkien yhdistämisen jälkeen ilmauksista muodostettiin yläluokkia. Lopussa yläluokat yhdistettiin pääluokiksi tai yhdistäviksi luokiksi ja niistä muodostettiin kokoava käsite. Aineistoa analysoitaessa ja käsiteltäessä tavoitteena on ollut säilyttää tiedot ja tulokset sellaisina kuin ne ovat nauhoitteessa. Haastattelut litteroitiin ja kirjattiin kootusti ylös tiedonkeruuta seuraavana päivänä. Learning Cafe -työpajojen aineistot käsiteltiin opinnäytetyötä kirjoitettaessa. Tuloksia kirjatessa palattiin haastattelujen litterointimuistiinpanoihin sekä työpajojen muistiinpanoihin. Aineiston analysointi aloitettiin jo osittain tiedonkeruuvaiheen kanssa samaan aikaan, sillä aineistoa kerättiin opinnäytetyöhön useammassa eri vaiheessa.

6 Työn tulokset

Aineistoa analysoitaessa luokkien tekeminen oli melko haastavaa, sillä haastatellut vastasivat kysymyksiin lyhyesti. Kokemukset käytetyistä palveluista olivat kuitenkin haastatelluilla samanlaiset. Vastausten pohjalta nousi helposti esiin koko ryhmän kokemuksia kuvaavia ilmauksia, kuten tyytyväisyys saamaansa palveluun. Tämän työn pääteemoja ovat palveluiden tunnettuus ja käyttö sekä kehitysehdotukset palveluissa ja palveluiden käyttö tulevaisuudessa.

6.1 Haastateltavien taustatiedot

Haastatellut maahanmuuttajaperheiden vanhemmat olivat kotoisin Lähi-idän maista sekä Somaliasta. Haastatelluilla maahanmuuttajilla on omia lapsia ja perheet olivat käyttäneet neuvolan ja varhaiskasvatuksen palveluja Suomessa. Haastatteluihin osallistui sekä miehiä että naisia. Kukaan haastatelluista vanhemmista ei ollut käyttänyt Vantaan kaupungin maahanmuuttajapalveluita. Jokainen haastateltu vanhempi puhui suomen kieltä vähintään auttavasti. Haastatteluun osallistui yhteensä 16 maahanmuuttajaperheen vanhempaa.

Lähi-idän maihin kuuluvat Bahrain, Egypti, Iran, Irak, Israel, Jemen, Jordania, Kuwait, Kypros, Libanon, Oman, Palestiina, Qatar, Saudi-Arabia, Syyria, Turkki ja Yhdistyneet arabiemiirikunnat. Puhuttuja kieliä näissä maissa ovat heprea, persia, kreikka, turkki sekä kurdi ja arabia. Yleisin puhuttu kieli on arabia. Talouden kannalta Lähi-itä jakautuu erittäin köyhiin ja toisaalta viime vuosien aikana vaurastuneisiin maihin. Etnisesti suurimman ryhmän Lähi-idässä muodostavat arabit. (Lähi-itä 2020.)

Somalia sijaitsee Afrikan - sarvessa ja puhuttu kieli siellä on somalia. Somalia on yksi maailman köyhimmistä sekä turvattomimmista maista. Väestö koostuu somaleista, somalian bantuista sekä arabeista. Suurin osa väestöstä on sunnimuslimeja. Terveystieteiden tutkimusten mukaan on todettu olevan Somaliassa erittäin puutteellista ja äitien kuolleisuus oli vuonna 2015 Somaliassa 732 äitiä 100 000 synnytystä kohden. (Somalia 2020.)

6.2 Learning Cafe-työpajojen tulokset

Maahanmuuttajaperheet olivat käyttäneet varhaiskasvatuksen, lapsiperheiden kotipalvelun, lasten psykologipalveluiden ja neuvolan palveluita. Myös perhekoutsi oli osalle vanhemmista tuttu palvelu, tosin perheillä ei ollut palvelun käytöstä omakohtaista kokemusta. Työpajoissa käytiin keskustelua esiin nousseista kokemuksista ja keskustelu jatkui teemahaastattelun parissa. Työpajatyöskentelystä jäi sellainen vaikutelma, että maahanmuuttajavanhempien oli vaikea kertoa ilman tarkentavia kysymyksiä omista kokemuksistaan. Vastauksena oli usein ”samaa mieltä”.

Työpajatyöskentelyyn osallistuneet vanhemmat kertoivat kokeneensa varhaiskasvatuksen olleen hyvä aktiiviselle lapselle ja varhaiskasvatuksen huomioineen lasta hyvin. Vanhemmat kertoivat varhaiskasvatuksen huomioineen myös perheiden vanhempia hyvin, tulkin käytön olleen mahdollista tarpeen mukaan ja päiväkodissa joskus olevan työntekijöitä, jotka puhuvat haastateltujen omaa äidin kieltä. Vanhemmat nostivat kokemuksinaan esiin myös sen, että vanhemmilta kysyttiin varhaiskasvatuksessa toiveita lasten hoidossa oloon liittyen ja varhaiskasvatuksen työntekijät ja vanhemmat tekivät lapsen hoidossa oloon yhteiset tavoitteet.

Lapsiperheiden kotipalvelua oli yhdelle perheistä tuttu. Vanhemman kokemus palvelusta oli hyvä ja hän kertoi saaneensa palvelun käytön kautta omaa aikaa ja mahdollisuuden hoitaa perheen asioita ilman lapsia. Lasten psykologipalvelut oli tuttu kahdelle perheelle. Vanhemmat kertoivat ohjautuneensa palveluun neuvolan ja varhaiskasvatuksen kautta. Vanhemmat kertoivat kokeneensa verkostojen välisen yhteistyön hyvänä tukena itselleen ja varhaiskasvatuksen kuraattorin ja psykologi palveluiden psykologin yhteistyön olleen hyvä asia.

Neuvolan palvelu oli kaikille työpajatyöskentelyyn osallistuneille maahanmuuttajaperheiden vanhemmille tuttu palvelu. Perheet kertoivat, ettei heidän omassa kotimaassaan ollut vastaavanlaista palvelua ja neuvolan palvelut oli koettu hyvänä. Osa vanhemmista kuvasi

neuvolaa kehittyvänä palveluna. Neuvolan kuvattiin auttavan ja ohjaavan palveluihin ja palvelun olevan toimiva kokonaisuus.

6.3 Palvelujen tunnettuus ja käyttö

Neuvola oli palveluna tuttu kaikille haastatelluille maahanmuuttajaperheiden vanhemmille tuttu. Neuvolan palveluja oli käytetty jo äidin raskausaikana ja edelleen lapsen syntymästä kuuteen ikävuoteen asti. Siitä miten ja miksi perheet olivat ohjautuneet neuvolan palveluiden pariin, ei haastatteluissa ollut puhetta. Haastatteluiden yhteydessä käydystä keskustelusta jäi kuitenkin vaikutelma, että neuvolan palvelut olivat ”itsestään selvyyttä” maahanmuuttajaperheiden vanhemmille. Kaikki haastatellut vanhemmat olivat kokeneet neuvolapalvelut hyvänä ja he kertoivat saaneensa palvelua myös omalla äidinkielellään. Erityisesti se, ettei haastateltujen omassa kotimaassa ollut vastaavanlaista palvelua pienille lapsille ja raskaana oleville äideille, nousi haastattelussa merkitykselliseksi seikaksi. Se mitä maahanmuuttajaperheiden vanhemmat pohtivat neuvola- ja lastenlääkäri käynteihin liittyen oli, miksi sairailta lapsilla ei ole olemassa omaa vastaanottotoimintaa vaan lasten on jonotettava terveysasemilla kuten aikuisten.

Varhaiskasvatus oli palveluna myös tuttu kaikille haastatelluille ja kaikki maahanmuuttajaperheet olivat yhtä perhettä lukuun ottamatta käyttäneet tätä palvelua. Tämän yhden perheen lapsi oli menossa päivähoitoon täytettyään 3 vuotta ja vanhemman aloittaessa työt. Maahanmuuttajaperheiden vanhemmat kertoivat kokemustensa olevan hyviä varhaiskasvatuksen palveluista. He olivat kokeneet hyväksi sen, että päiväkodissa lapset saavat terveellistä ruokaa ja kasvatusta sekä oppivat noudattamaan sääntöjä. Myös kodin ja päiväkodin välinen yhteistyö oli vanhemmille tärkeää. Vanhemmat kertoivat päiväkodin aikuisten auttaneen koko perhettä. Vanhempien toiveita oli huomioitu ja he tekivät yhteiset tavoitteet varhaiskasvatuksen henkilökunnan kanssa lasten varhaiskasvatuksen suhteen. Toiveena ja havaintona palvelun kehittämiseksi vanhemmat nostivat esiin sen, ettei päiväkodista saa kovin paljon apua eri palveluihin hakeutumiseen.

Kaikki perheet, jotka olivat käyttäneet neuvolan ja varhaiskasvatuksen palveluja, olivat työpajatyöskentelyn ja teemahaastattelujen perusteella todella kiitollisia ja tyytyväisiä saamaansa palveluun. Haastatellut vanhemmat korostivat oman äidinkielen oppimisen merkitystä ja kertoivat lastensa aloittaneen varhaiskasvatuksen pääasiassa 2-3- vuotiaina. Haastatteluihin osallistuneet maahanmuuttajaperheiden vanhemmat on liitetty tunnisteisiin H1- H16.

Sanottua neuvola toiminnasta:

”Tuntuu hyvä ja auttaa paljon. Minun maassa ei ole samaa ja tämä on todella hyvä.” (H2)

” Lapset on kasva ja tietävät mitä tehdä lapset ja ruoka.” (H8)

Sanottua varhaiskasvatuksesta:

” Nykyään löytyy aina joku, joka puhuu meidän äidinkieltä, Seuren kautta tulee kaikenlaista. Jos tarvitsee tulkkia, se tarvitaan ja paperit on myös eri kielillä.” (H14)

” Aikuinen auttaa paljon.” (H6)

” Teemme yhteistyötä.” (H16)

Kuudestatoista haastatellusta maahanmuuttajaperheen vanhemmasta yksi perhe oli käyttänyt lapsiperheiden kotipalvelua. Vanhempi kertoi saaneensa lapsiperheiden kotipalvelun kautta omaa aikaa ja mahdollisuuden mennä hoitamaan perheen asioita ilman lapsia. Vanhempi kertoi perheensä ohjautuneen palvelun käyttäjäksi neuvolan ohjaamana ja kokeneensa palvelun hyvänä ja tarpeellisena omassa elämäntilanteessaan.

Sanottua lapsiperheiden kotipalvelusta:

” Tullut klo 8 kotiin ja minä saa mennä yksi tapaaminen tai ulkoilla.” (H2)

”Voi mennä neuvola ja kerro, että tarvitset joskus joku joka voi jäädä sun lapsi kanssa.” (H2)

Haastatelluista kaksi perhettä oli käyttänyt lasten psykologipalveluita. Kokemukset palvelusta olivat molempien perheiden kohdalla hyviä. Vanhemmat kertoivat yhteistyön toimineen hyvin kodin ja työntekijöiden välillä. Toinen vanhemmista kertoi työntekijäverkoston tukeneen perhettä työskentelyn aikana hyvin. Perheet olivat ohjautuneet palveluun neuvolan ja varhaiskasvatuksen ohjaamana. Toinen vanhemmista kuvasi haastattelussa hyvinkin yksityiskohtaisesti saamaansa palvelua ja sen merkitystä oman ja perheensä jaksamisen sekä hyvinvoinnin kannalta.

Sanottua lasten psykologipalveluista:

” Kun kuulin psykologi aloin itkeä. Psykologi sano moni tarvitse apua, myös suomalainen.” (H2)

”Tulivat käymään minulla kotona ja antavat minulle kuva, nyt istu, nyt syöä. Ne oppivat minua mitä tarvinnut tehdä.” (H7)

Perhekoutsit oli palveluna tuttu seitsemälle maahanmuuttajaperheen vanhemmalle. Perhekoutsit oli käynyt haastattelua edeltävällä viikolla kertomassa palvelusta ”Äidit mukaan” -hankkeen vanhemmille. Vanhemmat kertoivat perhekoutsit palvelun olevan paljon halvempi kuin lastensuojelun sijoitusten tai huostaanottojen ja perhekoutsit oli kehottanut vanhempia

käyttämään perhekoutsi palvelua. Perheneuvola, sosiaalihuoltolain mukainen perhetyö sekä nuorten Nuppi olivat kaikille haastatelluille maahanmuuttajaperheiden vanhemmille vieraista palveluja. Kukaan ei ollut käyttänyt tai kuullut näistä kolmesta palvelusta. Kunkin palvelun kohdalla keskusteltiin niiden sisällöstä ja siitä, millaista tukea niistä kukin voisi saada.

6.4 Haastateltujen kehitysehdotukset palveluissa ja palveluiden käyttö tulevaisuudessa

Haastatellut maahanmuuttajaperheiden vanhemmat eivät osanneet sanoa mitään tiettyjä parannusehdotuksia tiettyihin palveluihin. Yleistä keskustelua käytäessä kuitenkin osa vanhemmista toi esiin toiveita, että lasten harrastustoiminnot voisivat toteutua päiväkotij- ja koulupäivän aikana. Osa haastatelluista maahanmuuttajaperheiden vanhemmista kertoi lasten harrastusten suhteen olevan haastetta ajan, tiedon ja kulttuurierojen suhteen. Esimerkkinä maahanmuuttajaperheiden vanhemmat kertoivat uimisen, johon naisten ei heidän kulttuurissaan ole mahdollista mennä poikien ja miesten kanssa. Toisena esimerkkinä harrastuksista vanhemmat mainitsivat jääkiekon harrastamisen, johon haastateltujen mukaan lapsilla olisi mielenkiintoa, mutta kynnys sen aloittamiseen on suuri. Vanhemmat, erityisesti äidit, toivat esiin toivetta omalle ajalle, kantasuomalaisille ystävyssuhteille sekä tukiverkostolle omien sukulaisten asuessa toisessa maassa. Keskustelua ja toiveita nousi myös liittyen sairaan lapsen hoitoon terveysasemilla sekä tuen tarpeeseen vanhemman omaa koulutusta vastaavan työn löytämiseen. Osalla haastatelluista oli kokemus, että heidät oli ohjattu tekemään työtä, joka ei vastannut heidän koulutustaan. Palveluiden löytäminen ja tiedon saaminen palveluista olivat vanhempien yhteisesti jakama tarve.

Haastatellut maahanmuuttajaperheiden vanhemmat tunsivat Vantaalla toimivista kahdeksasta varhaisista lapsiperheiden palveluista viisi. Näistä viidestä palvelusta maahanmuuttajaperheet olivat käyttäneet neljää palvelua: Neuvola, varhaiskasvatus, lasten psykologipalvelut ja lapsiperheiden kotipalvelu. Työskentelyssä nousi esiin, etteivät perheet juurikaan tunteneet Vantaan kaupungin lapsiperheiden varhaisia palveluita.

Jos olisitte tienneet näistä lapsiperheiden varhaisista palveluista, olisitteko käyttäneet niitä?

”Kyllä, kyllä, jo, totta kai. Sitä ei ole hyvin esillä, ei löydä ne. Kielikin on vielä vaikea. Niitä ei ole paljon esillä ja siksi niitä ei käytä. Kyllä on nuoria jotka on vaikeuksissa ja tarvis apua, muttei jos ei ole tietoa tai mistä löytää tiedä ni on vaikea.” (H16)

”Tällaisia palveluja esille, jotta ihmiset näkisi isolla kirjaimella jossain kohtaa, ni olisi hyötyä maahanmuuttajille.” (H16)

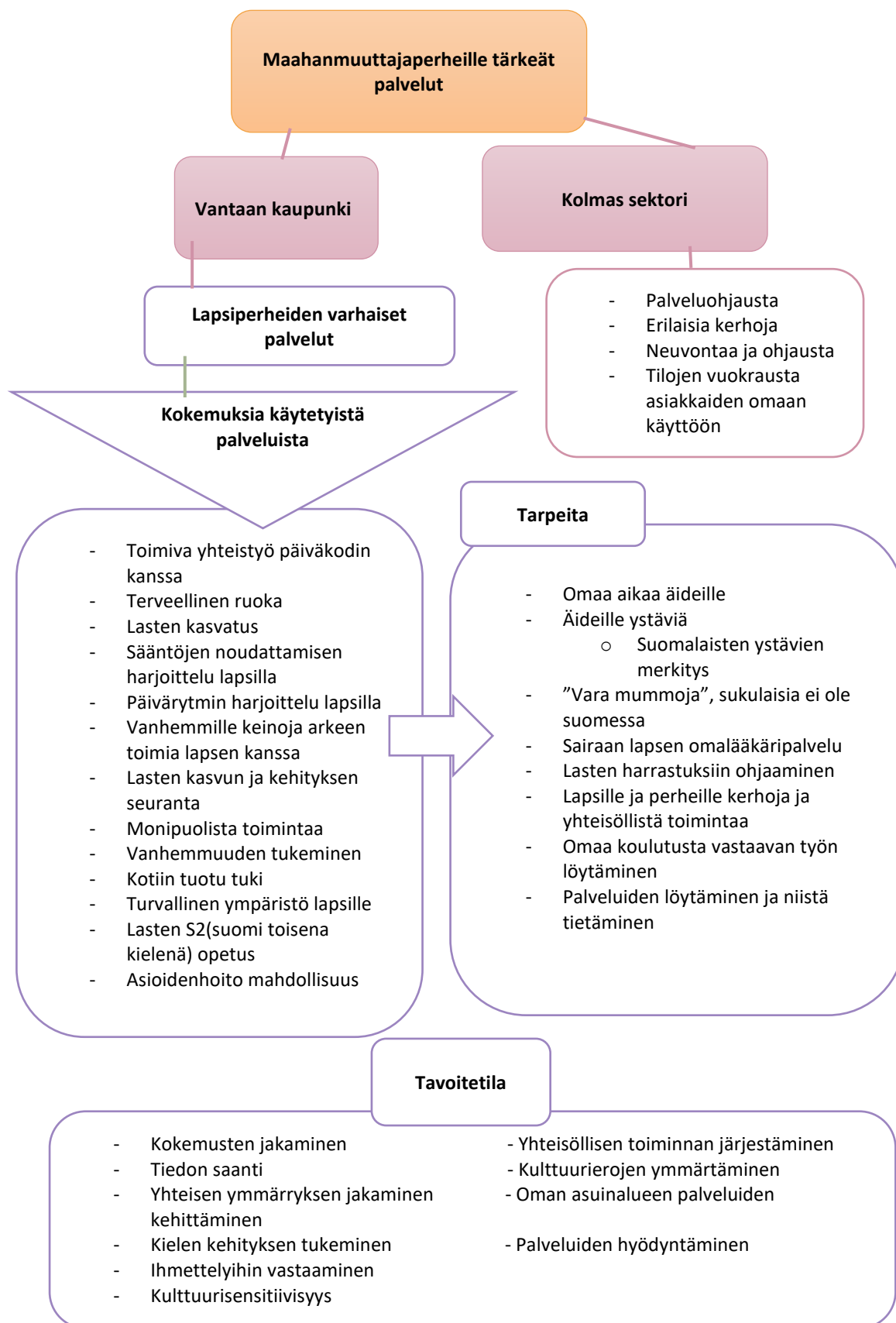
Haastateltuja maahanmuuttajaperheen vanhempia oli yhteensä 16. Kukaan haastatelluista ei ollut käyttänyt Vantaan kaupungin maahanmuuttajapalveluita. Erilaiset maahanmuuttajille

suunnatut järjestöt, säätiöt ja yhdistykset olivat olleet maahanmuuttajaperheille merkityksellisiä tuen ja avunsaannin paikkoja.

Haastatelluista perheistä puolella, kahdeksalla, oli Suomessa sukulaisia. Ystäviä puolestaan oli jokaisella haastatellulla vanhemmalla ja ystävät olivat pääasiassa myös maahanmuuttajia. Kahdella haastatellulla oli ystävänään iäkkäämpi suomalainen naapuri, jonka maahanmuuttajaperheen vanhemmat kokivat suurena voimavarana perheelleen.

6.5 Yhteenveto tuloksista ja kehittämis ehdotus

Kuvio 1: Teemahaastatteluiden tulokset

Kuviossa 1. on kuvattu teemahaastatteluiden tuloksia. Kokemukset lapsiperheiden varhaisista palveluista liittyvät haastateltujen käyttämiin palveluihin, joita olivat neuvola, varhaiskasvatus, lapsiperheiden kotipalvelu sekä lasten psykologipalvelut.

Opinnäytetyön tulosten perusteella haastatellut maahanmuuttajaperheiden vanhemmat nostivat esiin toiveita, jotka liittyivät palveluohjauksen saamiseen, äitien omiin ja lasten harrastuksiin, äitien omaan aikaan, kantasuomalaisten ystävyyssuhteiden saamiseen, koulutusta vastaavan työn löytämiseen, tiedon saamiseen lapsiperheiden varhaisista palveluista ja perheiden oikeuksista ja keinoista niiden hakemiseen liittyen. Näiden tulosten perusteella on laadittu kehitysehdotus ”Lapsiperheiden palvelut tutuiksi maahanmuuttajaperheille” (kuvio 2).

Yhteenkuuluvuuden tunne kulttuuriin ja yhteiskuntaan tukee maahanmuuttajia kokonaisvaltaisesti myös kotoutumisen näkökulmasta. Maahanmuuttajaperheiden vanhemmille suunnatun tapaamispaikkatoiminnan kautta pystytään tukemaan muun muassa perheiden tietoisuutta lapsiperheiden palveluista matalalla kynnyksellä. Myös sosiaalisen median kanavat ja kaupungin omat nettisivut otetaan käyttöön maahanmuuttajaperheiden tavoittamiseksi. Esitteet lapsiperheiden varhaisista palveluista toteutetaan selkokielellä, kuten myös opasteet kunnan muista palveluista. Esitteet tehdään paperiversioina ja käännettyinä eri kielille, jotta ne tavoittavat mahdollisimman usean maahanmuuttajaperheen.

Tapaamisten tavoitteena on tuoda kulttuurimme ja kuntamme lapsiperheiden varhaiset palvelut tutuiksi maahanmuuttajaperheille. Toimintaa ohjaa yksi työntekijä ja maahanmuuttajaperheiden vanhemmat otetaan aktiivisesti mukaan suunnittelemaan toiminnan sisältöä. Työntekijän tehtävänä on koordinoida ja koota yhteen lapsiperheiden kannalta oleellisten palvelujen kokonaisuus huomioiden palvelunkäyttäjien toiveet ja tarpeet.

Tapaamisten kautta maahanmuuttajaperheiden vanhemmat saavat matalalla kynnyksellä palveluohjausta, uusia ystäviä, neuvontaa ja tietoa Suomen kulttuurista sekä omasta asuinkunnastaan ja siellä toimimisesta. Toimintaan ovat tervetulleita kaikki vanhemmat, maahanmuuttajat ja kantasuomalaiset. Neuvola ja varhaiskasvatus toimivat tässä ohjaavina tahoina, sillä näiden kautta tavoitetaan suurin osa, ellei jopa kaikki maahanmuuttajaperheet. Nyt suunniteltuun malliin on otettu huomioon haastatteluissa maahanmuuttajaperheiden vanhempien nostamia teemoja. Kokoon-tumipaikat ja tapaamisten sisältö vaihtelevat tässä suunnitelmassa kunkin viikonpäivän mukaan.

Kuvio 2: Kehittämisehdotus visuaalisesti kuvattuna

7 Pohdinta

Opinnäytetyön suunnittelu alkoi keväällä 2019. Alussa opinnäytetyön teemaksi pohdittiin yleisesti lapsiperheiden varhaisiin palveluihin liittyvää työtä, mutta pian aihe tarkentui maahanmuuttajaperheisiin lapsiperheiden varhaisen palveluiden käyttäjinä. Vahvistuksen aiheen rajaamiseen antoi Vantaan kaupungin lastensuojelun kokoama taulukko 1., jossa on seurattu vieraskielisten, suomen- ja ruotsinkielisten lapsiperheiden lastensuojelun palveluiden käyttöä. Nämä tulokset herättivät pohdintaa siitä, miksi maahanmuuttajaperheiden määrä

korostuu ”raskaiden palveluiden” käyttäjinä ja heidän määränsä on kasvanut kuuden vuoden aikana.

Aineistonkeruumenetelmänä käytettiin teemahaastattelua ja Learning Cafe -työpaja työskentelyä. Teemahaastatteluissa ja työpajoissa esiin nousseet maahanmuuttajaperheiden vanhempien vastaukset tukivat toisiaan. Jokaiseen haastatteluun osallistui yksi paremmin suomen kieltä puhuva maahanmuuttajaperheen vanhempi, joka tarvittaessa tulkkasi haastattelun kysymykset sekä tilanteissa käytyä keskustelua. Teemahaastattelun yhteydessä käydyssä keskustelussa osa maahanmuuttajaperheiden vanhemmista toi esiin toiveensa lastensa harrastusmahdollisuuksiin sekä naisten omaan uintivuoroon liittyen. Koin haastattelijana tärkeäksi olla kohtaamisessa ja haastatteluja tehdessä kasvotusten, jolloin pystyttiin hyödyntämään vuorovaikutuksessa olevien eleet, ilmeet, sanoittaminen ja tarkentaminen kysymyksissä ja keskustelussa.

Pohdin myös olisiko yksilöhaastatteluin saatu laajemmin tuloksia. Toisaalta vanhemmat olivat tuttuja toisilleen ja he puhuivat avoimesti kokemuksistaan ja käyttämistään palveluista. Minulle jäi myös vaikutelma, että haastatellut saivat tukea toisistaan keskusteltaessa. Teemahaastattelut ja Learning Cafe-työpajat olivat tiedon jaollisia ja opetuksellisia tapaamisia, joissa tietoa ja ymmärrystä jaettiin molemmin puolin haastattelijan ja haastateltujen välillä. Opinnäytetyön tulosten analysointimenetelmänä käytettiin teemoittelua.

Opinnäytetyön tarkoitus oli vastata kysymyksiin mitä lapsiperheiden varhaisia palveluja maahanmuuttajaperheet ovat käyttäneet ja miten? Ja mitä lapsiperheiden varhaisia palveluja maahanmuuttajaperheet kokevat tarvitsevansa? Työn tulosten perusteella voidaan todeta, että haastatellut maahanmuuttajaperheet käyttivät vähän Vantaan kaupungin lapsiperheiden varhaisia palveluita. He olivat lähinnä käyttäneet palveluita, joihin heidät oli ohjattu toisen käyttämänsä palvelun kautta. Mikäli maahanmuuttajaperheet halutaan tavoittaa lapsiperheiden varhaisissa palveluissa aikaisemmin ja laajemmin, tulisi tietoisuutta näistä palveluista lisätä maahanmuuttajaperheiden keskuudessa sekä vahvistaa ohjaavien tahojen toimijuutta palveluihin ohjaajina.

Turtiaisen ja Hiitolan (2015) tutkimus vahvistaa myös opinnäytetyön tuloksia kotoutumisen ja kotouttamisen merkityksestä. Näiden merkitys on suuri uuteen kulttuurin ja palveluiden omaksumiseen liittyen. Mikäli maahanmuuttajaperheellä ei ole tietoa mihin palveluihin hänellä tai perheenjäsenillä on oikeus, ei hän pysty niitä hakemaan ja käyttämään. (Turtiainen & Hiitola 2015, 33.) Myös Väänänen ym. (2009) toteavat, että palvelujärjestelmän monikulttuurisuutta ja soveltuvuutta maahanmuuttajille olisi parannettava. (Väänänen ym. 2009, 105-106). Helsingin yliopiston lehtoritutkija Maija Jäppinen on nostanut luennollaan 5.2.2020 Vantaan

perheneuvolassa niin ikään esille tarpeen palveluiden mukautumiseen maahan muuton mukanaan tuomaa muutosta vastaavaksi. (Jäppinen 2020.)

Kaikki haastatellut maahanmuuttajaperheiden vanhemmat kertoivat käyttäneensä sekä neuvolan että varhaiskasvatuksen palveluja. Camilla Nordbergin (2015) tekemän tutkimuksen mukaan maahanmuuttajaperheiden äideillä on samat mahdollisuudet saada tukipalveluja kuin suomalaisilla äideillä. Tutkimuksessa nousi esiin, että maahanmuuttajaäitien oletettiin hoitavan lapsiaan kotona ainakin lasten kahteen ikävuoteen asti. Nordbergin mukaan äitejä ei kuunneltu eikä heidän kokemaansa turhautumista otettu tosissaan. (Turtiainen & Hiitola 2015, 15.) Tämän tutkimuksen tulos tukee opinnäytetyön tulosta siitä, etteivät maahanmuuttajaperheiden vanhemmat tienneet juurikaan lapsiperheiden varhaisista palveluista. Jokainen haastatteluihin osallistunut perhe oli kuitenkin käyttänyt varhaiskasvatuksen palveluita.

Kuten Turtiaisen ja Hiitolan (2015) selvityksessä varhaisen tuen palveluista maahanmuuttajaperheille osoittaa, tuella voi olla erittäin suuri merkitys perheille. Opinnäytetyössä haastatellut maahanmuuttajaperheiden vanhemmat korostivat myös kiitollisuuttaan ja tyytyväisyyttään käyttämistään palveluista ja saamastaan tuesta. Opinnäytetyön haastatteluissa nousi esiin, että päiväkodeissa on nykyään saatavilla lastenhoitoa ja neuvontaa ajoittain myös maahanmuuttajien omalla äidinkielellä. Haastatellut perheet kertoivat saaneensa yksilöllistä ja hyvää kohtelua päiväkodissa ja neuvolassa ja he kokivat sen merkitykselliseksi. Turtiainen ja Hiitola (2015) havaitsivat selvityksessään omasta kulttuurista tulevien kasvattajien olevan perheille tärkeä tuki. Selvityksen mukaan vanhempien mielestä tärkein tuen mahdollistaja on arjen kohtaaminen sekä kohdatuksi tuleminen kokonaisuutena, ei vain kulttuurin edustajana. (Turtiainen & Hiitola 2015, 94.)

Koska varhaiskasvatus ja neuvola olivat opinnäytetyön haastattelujen tulosten mukaan kaikkien haastateltujen perheiden käyttämiä palveluja, maahanmuuttajaperheet ovat hyvin tavoitettavissa näiden palveluiden kautta. Palveluiden tavoitettavuuden ja tietoisuuden lisäämisen näkökulmasta näiden palveluiden tuottajia voisi hyödyntää maahanmuuttajaperheiden ohjaamisessa ja neuvonnassa. Tämä edellyttäisi neuvolan ja varhaiskasvatuksen työntekijöiltä riittävästi aikaa, tietoa ja rohkeutta kertoa lapsiperheiden varhaisista palveluista sekä ohjata maahanmuuttajaperheitä oikeiden palvelujen pariin. Turtiaisen ja Hiitolan mukaan varhaisen tuen osaamista on arjen perhepalveluissa kuten neuvolassa ja varhaiskasvatuksessa, mutta tätä osaamista ei aina tunnustettu tai tunnisteta (Turtiainen & Hiitola 2015, 94).

Maahanmuuttajilla ei juurikaan ole ystävinä kantasuomalaisia. Näiden kontaktien aktivoiminen ja lisääminen tukisi maahanmuuttajien kotoutumista ja suomen kielen oppimista sekä yhteenkuuluvuuden tunnetta suomalaiseen kulttuuriin ja yhteiskuntaan. (Erola & Virpi 2017,

22.: Hara & Mantsinen de Macarion 2016, 33.) Opinnäytetyössä haastatelluilla perheillä ei myöskään ollut juurikaan suomalaisia ystäviä. Muutama haastateltu maahanmuuttajaperheen vanhempi kertoi heillä olevan kantasuomalaisia iäkkäämpiä ystäviä ja he kokivat nämä ystävyysuhteen merkityksellisiksi ja kotoutumista tukeviksi. Nämä vanhemmat puhuivat myös paremmin suomen kieltä muihin haastateltuihin maahanmuuttajavanhempiin verrattuna.

Maahanmuuttajaperheet saattavan kohdata myös tilanteita, joissa heidän ongelmansa nimetään kotoutumisongelmaksi ja tällöin maahanmuuttajaperheiden yksilölliset tarpeet saattavat jäädä huomioimatta. (Väänänen ym. 2009, 44.) Voimmeko siis puhua yleisesti kotoutumisongelmasta ja huonosta tai epäonnistuneesta kotoutumisprosessista, kun maahanmuuttajaperheet eivät tiedä lapsiperheiden varhaisista palveluista ja niiden käyttö on vähäistä? Opinnäytetyössä haastatelluilla maahanmuuttajaperheiden vanhemmilla ei juurikaan ollut sosiaalisia suhteita kantasuomalaiseen väestöön. Verkostot ja ystävät olivat muiden maahanmuuttajien keskuudessa. He eivät juurikaan tienneet Vantaan kaupungin lapsiperheiden varhaisista palveluista ja oikeuksistaan niiden käyttämiseen. He eivät myöskään olleet käyttäneet kunnan omia maahanmuuttajapalveluita ja kertoivat pyytävänsä apua päiväkodista tai terveysasemalta, jos sitä tarvitsivat. Toisaalta haastatellut nimesivät myös järjestöjen, yhdistysten ja säätiöiden kautta saamansa tuen merkitykselliseksi. Mistä maahanmuuttajaperhe saa apua, jos se ei löydä näiden kolmannen sektorin palveluiden pariin, ei osaa suomen kieltä eikä ole oikeutettu kunnan maahanmuuttajapalveluihin?

Opinnäytetyössä käytettyä Learning Cafe-työpaja menetelmää voisi hyödyntää myös kunnan, kolmannen sektorin ja maahanmuuttajaperheiden välisessä yhteistyössä. Näin eri palveluntarjoajat ja palvelunkäyttäjät voivat luoda yhteistä ymmärrystä palveluihin liittyen. Palveluntarjoajat saisivat näin tärkeää tietoa palveluiden kehittämiseen liittyen ja työpajoihin osallistuvat pystyisivät vahvistamaan käsityksiään palveluista yhteisten oivallusten kautta. Tällaisen työskentelyn kautta olisi mahdollisuus saada palvelut vastaamaan paremmin niiden käyttäjien tarvetta.

8 Eettisyys

Opinnäytetyössä on noudatettu tutkimuseettisen neuvottelukunnan hyvän tieteellisen käytännön vaatimuksia (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2002). Haastatteluihin osallistuneiden henkilöllisyys, uskonto, etniset taustat, poliittiset mielipiteet tai terveyttä koskevat tiedot eivät tule ilmi missään työskentelyn vaiheessa. Haastateltujen yksityisyydensuoja on huomioitu opinnäytetyötä tehtäessä. Työskentelyäni opinnäytetyön parissa on ohjannut yleisten eettisten periaatteiden lisäksi erityisesti inhimillistä toimintaa ja ihmistä koskevan tutkimuksen eettiset ohjeet.

Opinnäytetyötä tehdessä on otettu huomioon eettiset näkökulmat työn jokaisessa vaiheessa. Opinnäytetyöntekijänä olen tunnistanut vastuuni työtä tehdessä. Tuloksia ei ole keksitty eikä

niitä ole väärennetty enkä esitä muiden tutkijoiden tuloksia ominani. Opinnäytetyötä tehdessä on noudatettu tutkimuseetiikan periaatteita koko opinnäytetyön prosessin ajan. Näitä periaatteita ovat ihmisoikeuksien kunnioittaminen, oikeudenmukaisuus, rehellisyys, haitan välttäminen, luottamus ja kunnioitus.

Työpajoihin sekä teemahaastatteluihin osallistuneilta maahanmuuttajaperheiden vanhemmilta pyydettiin henkilöstölain mukaisesti kirjallinen suostumus (Henkilöstölaki 2020). Ennen suostumuksen pyytämistä haastatelluille vanhemmille luettiin ääneen suostumuslomake ja tutkimustiedote (liite 1). Maahanmuuttajaperheiden vanhemmille kerrottiin suostumuksen kirjoittamisen ja työskentelyyn osallistumisen olevan vapaaehtoista. Maahanmuuttajaperheiden vanhemmille luetussa tutkimustiedotteessa ja suostumuslomakkeessa kävi ilmi opinnäytetyön tarkoitus, haastattelun ja työpajatyöskentelyn kesto, menettelytavat ja se mihin kerättyä tietoa käytetään. Tutkimustiedotteessa käy ilmi miksi maahanmuuttajaperheiden vanhemmat valittiin opinnäytetyön haastatteluihin ja työpajatyöskentelyyn. Tutkimustiedotteessa tulee myös ilmi teemahaastattelujen ja työpajatyöskentelyn luottamuksellisuus ja sekä se, että tilanteista saa poistua milloin haluaa ja kysymyksiä saa esittää työskentelyn ja haastattelun aikana. Tutkimustiedotteen lukemisen jälkeen varmistettiin vielä, että kaikki maahanmuuttajaperheiden vanhemmat olivat ymmärtäneet luetun tekstin. Suostumuslomake ja tutkimustiedote käännettiin tapaamisten alussa somalian ja arabian kielillä haastateltavien ymmärryksen lisäämiseksi.

Työn aineisto on säilytetty koko opinnäytetyön prosessin ajan niin, ettei aineistoon ole päässyt käsiksi kolmansia osapuolia. Aineiston litterointi ja tiedon siirto opinnäytetyöhön on tehty niin, ettei niistä ole tunnistettavissa haastateltuja tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohjeen mukaisesti. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2002). Työn aineisto ja tallenteet tullaan hävittämään toukokuuhun 2020 mennessä.

LÄHTEET

Alitolppa-Niitamo, A. & Säävälä, M. 2013. Johdattelua kirjan teemoihin. Olemme muuttaneet - ja kotoudumme. Väestöliitto.

Erola, H & Virpi, R. 2017. Maahanmuuttajien kokemuksia kotoutumisesta. Opinnäytetyö. Diakonia - ammattikorkeakoulu.

Hara, J & Mantsinen de Macario, R. 2016. ”Oma identiteetti tulee säilyttää vaikka missä asut.” Maahanmuuttajanaisten kotoutumisen tukeminen. Opinnäytetyö. Karelia.

Karila, K. 2016. Vaikuttava varhaiskasvatus - tilannekatsaus toukokuu 2016. Opetushallitus, raportit ja selvitykset.

Kylmä, J. & Juvakka, T. 2007. Laadullinen terveystutkimus. Helsinki. Edita Prima Oy.

Liebkind, K. 1994. ”Johdanto”. Teoksessa Liebkind, K. (toim.) Maahanmuuttajat. Kulttuurien kohtaaminen Suomessa. Gaudeamus kirja, Helsinki.

Linderborg, H. 2020. Vantaan kaupungin maahanmuuttajapalveluiden palvelupäällikkö.

Malin, M. & Anis, M. 2013. Maahanmuuttajat hyvinvointivaltiossa. Teoksessa Martikainen, T., Saukkonen, P. & Säävälä, M. (toim.) Muuttajat. Kansainvälinen muuttoliike ja suomalainen yhteiskunta. Helsinki. Gaudeamus.

Oranen, M. 2008. Mitä mieltä? Mitä mieltä? Lasten osallisuus lastensuojelun kehittämisessä. Sosiaali- ja terveysministeriön Lastensuojelun kehittämisohjelman osaraportti.

Puodinketo-Wahlsten, A. & Laaksonen-Heikkilä, R. 2019. Terveys ja hyvinvointi maahanmuuttajien kotoutumisen edistämiseksi. Marjat-hankkeen satoa. Turun ammattikorkeakoulu.

Pösö, H. 3/2019. Taulukko 1. Vantaan kaupungin lastensuojelun.

Räty, M. 2002. Maahanmuuttaja asiakkaana. Tampere. Tammer-Paino Oy.

Turtiainen, K. & Hiitola, J. 2015. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja Konserni 68/2015. Varhaisen tuen palvelut maahanmuuttajataustaisille perheille. Ammattilaisten ja vanhempien kokemuksia.

Sähköiset

Eronen, A., Londen, P., Peltosalimu, J. 2019. Sosiaali ja barometri. Viitattu 1.3.2020.
<https://www.soste.fi/wp-content/uploads/2019/10/SOSTE-sosiaalibarometri-2019.pdf>

Hakunilan kansainvälinen yhdistys. Viitattu 7.4.2020. <https://hakunila.org/hky>

Heino, E. 2018. Yhteiskunnan jäsenyyden ehdot. Arjen kansalaisuuden rakentaminen ja peruspalvelukokemukset venäläistaustaisten perheiden kertomuksissa. Väitöskirja: Helsingin yliopisto. Viitattu 7.3.2020.

<https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/247090/yhteisku.pdf?sequence=3&isAllowed=y>

Henkilöstölaki. 2020. Viitattu 24.11.2019.

<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20181050>

Holmlund, A. 2007. Sisäministeriö. Viitattu 3.1.2020. https://intermin.fi/artikkeli/-/asset_publisher/ministeri-holmlund-lasten-ja-nuorten-syrjaytymisen-kysymyksia-kasiteltaessa-hallinnonrajat-unohdettava

International Migration 2018- 2019. Report of Finland. Viitattu 3.1.2020.

http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161871/SM_2019_32.pdf?sequence=1&isAllowed=y (Viitattu 3.1.2020)

Islam opas. Viitattu 8.4.2020. <https://www.islamopas.com/index.html>

Jäppinen, M. 2020. VTT, yliopistolehtori/post doc -tutkija. Vantaan kaupungin perheneuvola työpaikkakokous luentomateriaali. 2020. ”Maahan muuttaneiden perheiden ammatillinen kohtaaminen -kulttuurista sensitiivisyyttä ja enemmän”.

Lapsiperheiden kotipalvelu. 2019. Viitattu 15.9.2019. https://www.vantaa.fi/terveys-_ja_sosiaalipalvelut/lapsiperheiden_palvelut/lapsiperheiden_kotipalvelu

Lasten psykologipalvelut. 2019. Viitattu 15.9.2019. https://www.vantaa.fi/terveys-_ja_sosiaalipalvelut/lapsiperheiden_palvelut/huoli_lapsesta_tai_nuoresta/lasten_psykologipalvelut

Lastensuojelulaki 417/2007. Viitattu 10.5.2019.

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>

Learning Cafe -työpaja. 2019. Viitattu 2.1.2020.

<https://www.innokyla.fi/web/malli2825539>

Lähi-itä. Viitattu 26.3.2020. <https://fi.wikipedia.org/wiki/L%C3%A4hi-it%C3%A4>

Maahanmuuttajat lastensuojelun asiakkaina. 2020. Viitattu 2.1.2020.

<http://thl.fi/fi/web/lastensuojelunkasikirja/tyoprosessi/erityiskysymykset/maahanmuuttajat-lastensuojelun-asiakkaina>

Miettinen, A. 2019. Maahanmuuttajat. Viitattu 11.6.2019.

http://www.vaestoliitto.fi/tieto_ja_tutkimus/vaestontutkimuslaitos/tilastoja/maahanmuuttajat/

Miettinen, A. & Helamaa, T. 2017. Maahanmuuttajien määrä. Viitattu 2.1.2020.

http://www.vaestoliitto.fi/tieto_ja_tutkimus/vaestontutkimuslaitos/tilastoja/maahanmuuttajat/maahanmuuttajien-maara/

Männikkö, M. & Kirjavainen, T. 2015. Maahanmuuttajaoppilaat ja perusopetuksen tuloksellisuus. Viitattu 11.6.2019.

<http://www.vtv.fi/app/uploads/2018/06/15103549/maahanmuuttajaoppilaat-perusopetuksen-tuloksellisuus.pdf>

Nuppi. 2019. Viitattu 15.9.2019. <http://www.vantaa.fi/terveys->

[_ja_sosiaalipalvelut/lapsiperheiden_palvelut/huoli_lapsesta_tai_nuoresta/nuppi](http://www.vantaa.fi/terveys-_ja_sosiaalipalvelut/lapsiperheiden_palvelut/huoli_lapsesta_tai_nuoresta/nuppi)

Perheneuvola. 2019. Viitattu 15.9.2019. <http://www.vantaa.fi/terveys->

[_ja_sosiaalipalvelut/lapsiperheiden_palvelut/huoli_lapsesta_tai_nuoresta/perheneuvola](http://www.vantaa.fi/terveys-_ja_sosiaalipalvelut/lapsiperheiden_palvelut/huoli_lapsesta_tai_nuoresta/perheneuvola)

Perhetyö. 2019. Viitattu 15.9.2019. <http://www.vantaa.fi/terveys->

[_ja_sosiaalipalvelut/lapsiperheiden_palvelut/huoli_lapsesta_tai_nuoresta/perhetyo](http://www.vantaa.fi/terveys-_ja_sosiaalipalvelut/lapsiperheiden_palvelut/huoli_lapsesta_tai_nuoresta/perhetyo)

Somalia. Viitattu 26.3.2020. http://fi.wikipedia.org/wiki/Somalia#cite_note-who2015-maternal-32

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A., 2006. Teemahaastattelu. Teemahaastattelu.

KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 13.1.2020. <http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/>.

Ulkomaan kansalaiset. 2019. Tilastokeskus. Viitattu 3.1.2020.

<http://www.tilastokeskus.fi/tup/maahanmuutto/maahanmuuttajat-vaestossa/ulkomaan-kansalaiset.html>

Vantaan lapsiperheiden palvelut. 2019. Viitattu 15.9.2019.

<http://www.vantaa.fi/#Lapsiperheiden+palvelut>

Vantaan perhekoutsit. 2019. Viitattu 15.9.2019. <http://www.vantaa.fi/terveys->

[_ja_sosiaalipalvelut/lapsiperheiden_palvelut/huoli_lapsesta_tai_nuoresta/perhekoutsit](http://www.vantaa.fi/terveys-_ja_sosiaalipalvelut/lapsiperheiden_palvelut/huoli_lapsesta_tai_nuoresta/perhekoutsit)

Varhaiskasvatuksen eri palvelut. Viitattu 15.9.2019.

http://www.vantaa.fi/varhaiskasvatus_ja_koulutus/varhaiskasvatus/palvelut

Vuolteenaho, S. 2019. Hurja osuus vieraskielisiä on lastensuojelun asiakkaina Espoossa - Kaupunki otti härkää sarvista ja alkoi ennaltaehkäistä perheiden kriisejä. 2019. Viitattu 16.5.2019. <http://yle.fi/uutiset/3-10780311>

Väänänen A., Toivanen M., Aalto A-M., Bergbom B., Härkäpää K., Jaakkola M., Koponen P., Koskinen S., Kuusio H., Lindström K., Malin M., Markkula H., Mertaniemi R., Peltola U., Seppälä U., Tiitinen E., Vartia-Väänänen M., Vuorenmaa M., Vuorento M., Wahlbeck K. 2009. Maahanmuuttajien integroituminen suomalaiseen yhteiskuntaan. Viitattu 18.6.2019. <https://docplayer.fi/5396311-Maahanmuuttajien-integroituminen-suomalaiseen-yhteiskuntaan-elaman-eri-osa-alueilla.html>

”Äidit mukana”- hanke. Viitattu 7.4.2020. <https://aiditmukana.fi/sample-page/hankkeen-kuvaus/>

Äitiys- ja lastenneuvolat 2019. Viitattu 15.9.2019. https://www.vantaa.fi/terveys-_ja_sosiaalipalvelut/lapsiperheiden_palvelut/aitiys-_ja_lastenneuvolat

Kuviot

Kuvio 1: Teemahaastatteluiden tulokset **Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.**29

Kuvio 2: Kehittämisehdotus visuaalisesti kuvattuna **Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.**31

Taulukot

Taulukko 1: Vieraskielisten perheiden osuus Vantaan lastensuojelun palveluissa.**Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.**12

Liitteet

Liite 1: Tutkimustiedote ja suostumuslomake.....	43
Liite 2: Teemahaastattelun runko.....	44
Liite 3: Vantaan kaupungin lapsiperheiden varhaiset palvelut.....	46

Liite 1

Tutkimustiedote ja suostumuslomake

Hei maahanmuuttajaperheen vanhempi,

Olen Sivi Rajavaara ja opiskelen sosionomiksi (YAMK) Laurean ammattikorkeakoulussa. Teen opinnäytetyöni maahanmuuttajaperheiden lapsiperheiden varhaisten palvelujen käyttöön liittyen.

Opinnäytetyön tavoitteena on saada vastaus kysymyksiin:

1. Miten maahanmuuttajaperheet käyttävät lapsiperheiden varhaisia palveluja ja miksi?
2. Miten maahanmuuttajaperheet käyttäisivät lapsiperheiden varhaisia palveluja enemmän?

Olet osallistumassa Learning Cafe –työpajaan sekä teemahaastatteluun, joissa kysytään kysymyksiä Vantaan kaupungin lapsiperheiden varhaisiin palveluihin liittyen.

Minulle on kerrottu:

- Osallistuminen työskentelyyn on vapaaehtoista
- Saat osallistua työskentelyyn, koska olet maahanmuuttaja
- Voin keskeyttää osallistumisen työskentelyyn, milloin haluan
- Kysymyksiin ei ole pakko vastata ja saan kysyä, jos minulla on kysyttävää
- Vastaukset ja tiedot ovat luottamuksellisia
- Kerättyä tietoa käytetään vain opinnäytetyössä
- Teemahaastattelut nauhoitetaan ja tallenteet kirjoitetaan ylös ja analysoidaan
- Henkilöllisyys, uskonto, etniset taustat, poliittiset mielipiteet tai terveyttä koskevat tiedot eivät tule ilmi missään työskentelyn vaiheessa
- Osallistujien yksityisyys säilyy koko työskentelyn ajan
- Työskentely kestää noin kolme (3) tuntia
- Kaikki materiaali ja äänitallenteet tuhoaan 31.5.2020

Allekirjoitus

Paikka ja aika

Liite 2

Teemahaastattelun runko

Neuvola

- Onko tämä tuttu palvelu teille?
- Oletteko käyttäneet tätä palvelua?
- Mikä toimii?
- Mikä ei toimi?
- Minkä tulisi muuttua, että käyttäisitte tätä palvelua?
- Onko perheellä verkostoa- sukulaiset, ystävät?

Varhaiskasvatus

- Onko tämä tuttu palvelu teille?
- Oletteko käyttäneet tätä palvelua?
- Mikä toimii?
- Mikä ei toimi?
- Minkä tulisi muuttua, että käyttäisitte tätä palvelua?
- Onko perheellä verkostoa- sukulaiset, ystävät?

Lapsiperheiden kotipalvelu

- Onko tämä tuttu palvelu teille?
- Oletteko käyttäneet tätä palvelua?
- Mikä toimii?
- Mikä ei toimi?
- Minkä tulisi muuttua, että käyttäisitte tätä palvelua?
- Onko perheellä verkostoa- sukulaiset, ystävät?

Perheneuvola

- Onko tämä tuttu palvelu teille?
- Oletteko käyttäneet tätä palvelua?
- Mikä toimii?
- Mikä ei toimi?
- Minkä tulisi muuttua, että käyttäisitte tätä palvelua?
- Onko perheellä verkostoa- sukulaiset, ystävät?

Nuppi

- Onko tämä tuttu palvelu teille?
- Oletteko käyttäneet tätä palvelua?
- Mikä toimii?
- Mikä ei toimi?
- Minkä tulisi muuttua, että käyttäisitte tätä palvelua?
- Onko perheellä verkostoa- sukulaiset, ystävät?

Perhekoutsi

- Onko tämä tuttu palvelu teille?
- Oletteko käyttäneet tätä palvelua?
- Mikä toimii?
- Mikä ei toimi?
- Minkä tulisi muuttua, että käyttäisitte tätä palvelua?
- Onko perheellä verkostoa- sukulaiset, ystävät?

Perhetyö

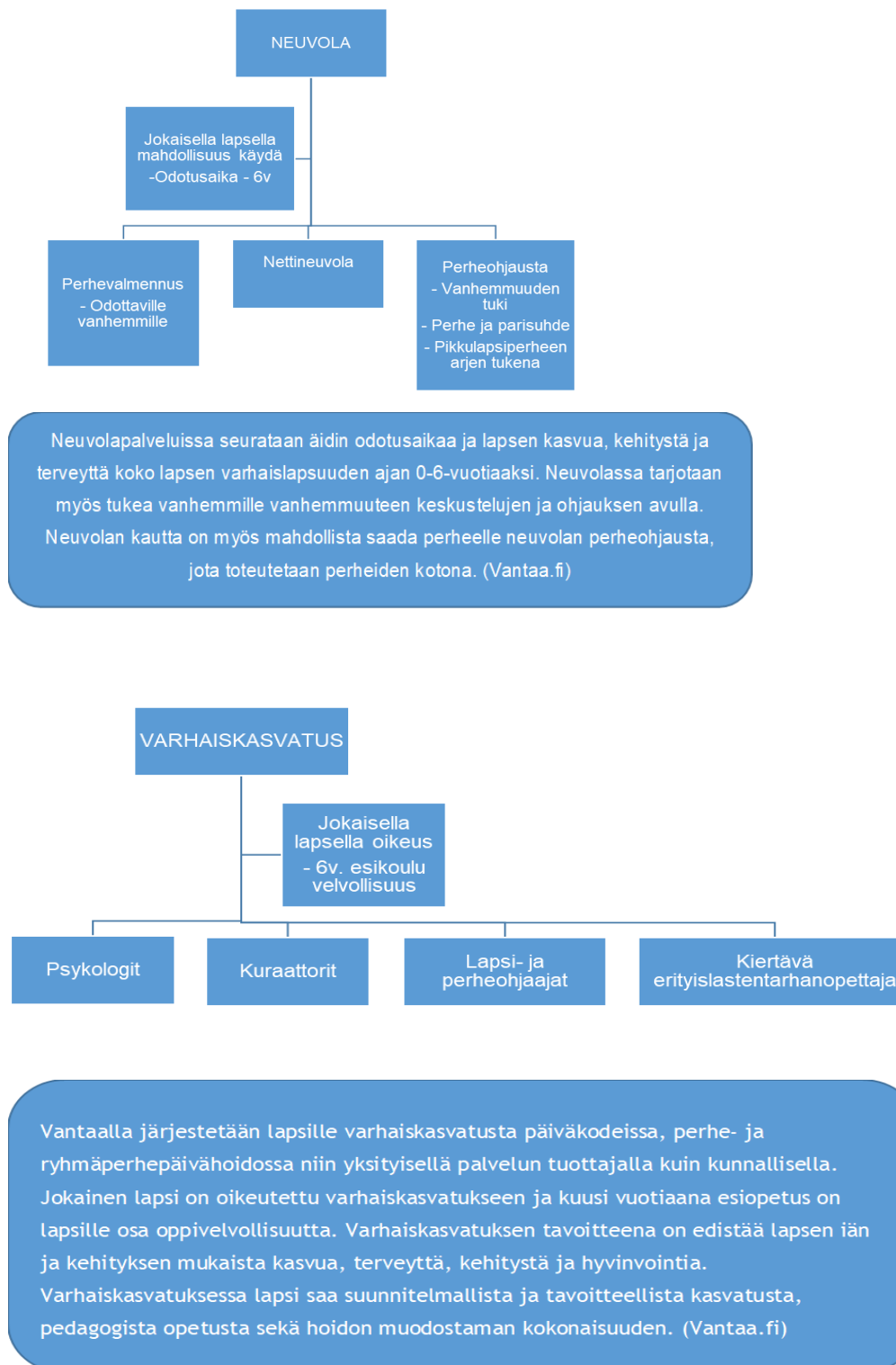
- Onko tämä tuttu palvelu teille?
- Oletteko käyttäneet tätä palvelua?
- Mikä toimii?
- Mikä ei toimi?
- Minkä tulisi muuttua, että käyttäisitte tätä palvelua?
- Onko perheellä verkostoa- sukulaiset, ystävät?

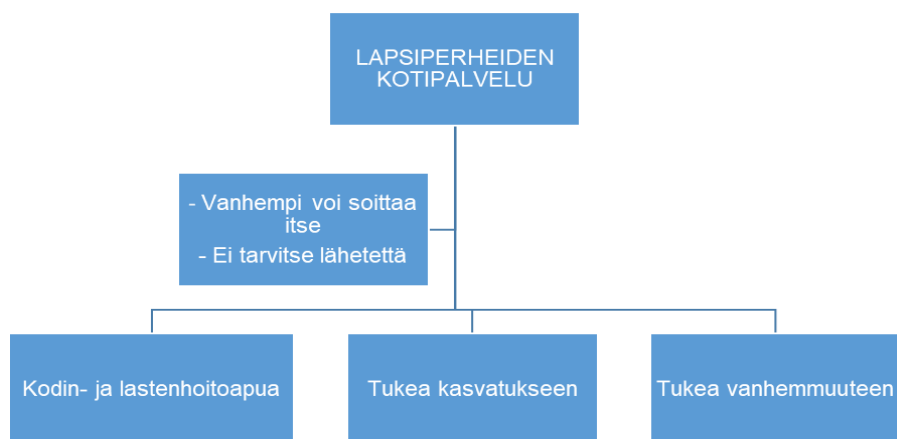
Lasten psykologipalvelut

- Onko tämä tuttu palvelu teille?
- Oletteko käyttäneet tätä palvelua?
- Mikä toimii?
- Mikä ei toimi?
- Minkä tulisi muuttua, että käyttäisitte tätä palvelua?
- Onko perheellä verkostoa- sukulaiset, ystävät?

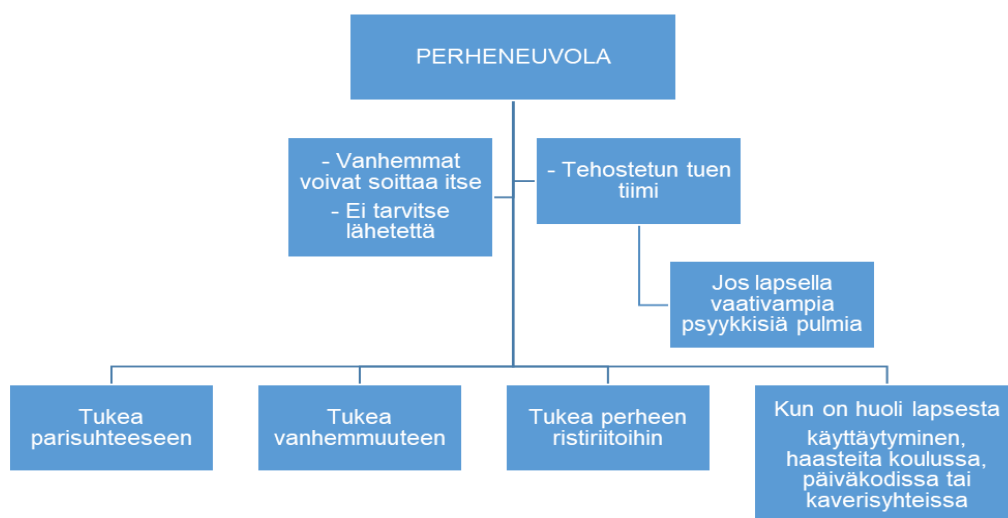
Liite 3

Vantaan kaupungin lapsiperheiden varhaiset palvelut Learning Cafe-työpajatyöskentelyssä esitettyssä muodossa

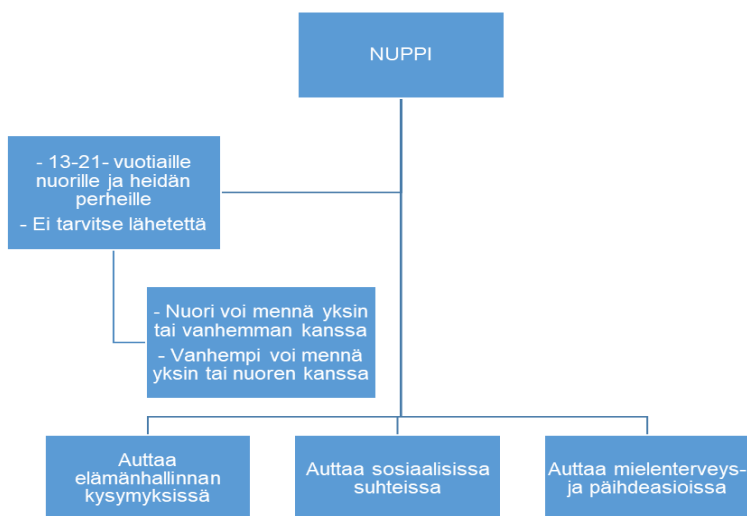

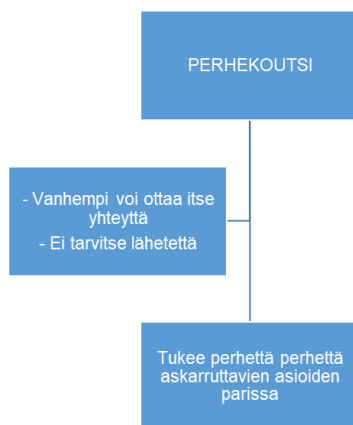
Jokaisella Vantaalaisella lapsiperheellä on mahdollisuus pyytää itselleen kodin- ja lastenhoitoapua. Perheet voivat saada apua myös kasvatukseen ja vanhemmuuteen liittyvissä haasteissa. Lapsiperheiden kotipalvelu on maksullinen ja maksu määräytyy kunkin perheen kohdalla yksilöllisesti. (Vantaa.fi)

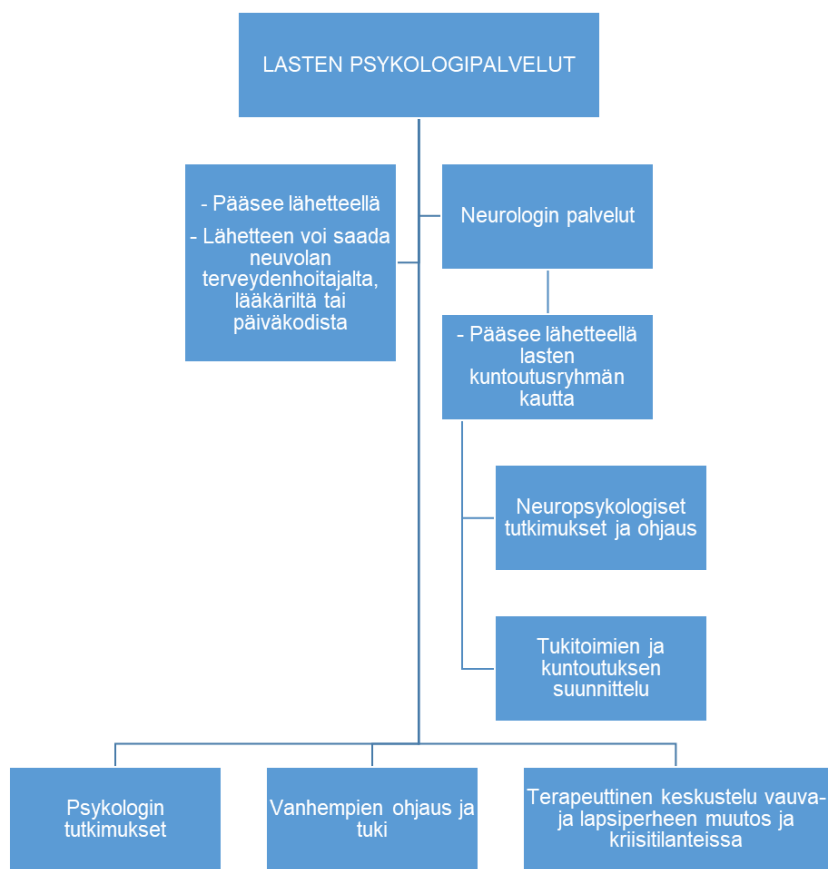
Perheneuvolasta lapsiperheet saavat tukea vanhemmuuteen ja lapsen kehitykseen ja kasvuun liittyvissä haasteissa. Perheneuvolan palvelua voi saada perhe, jossa on alle 13-vuotiaita lapsia. Perheet voivat itse soittaa perheneuvolaan ja pyytää apua perheelleen. Perheneuvolasta voi saada apua perheelleen esimerkiksi silloin kuin vanhemmilla on huoli lapsen käyttäytymisestä ja kehityksestä, perheessä on ristiriitoja, vanhemmat toivovat tukea parisuhteeseen tai vanhemmat kaipaavat keskustelutukea vanhemmuuteen ja kasvatuskysymyksiin. Perheneuvolassa on myös tehostetun tuen tiimi, joka tarjoaa perheille tukea silloin, kun lapsella on vaativampia psyykkisiä haasteita. (Vantaa.fi)

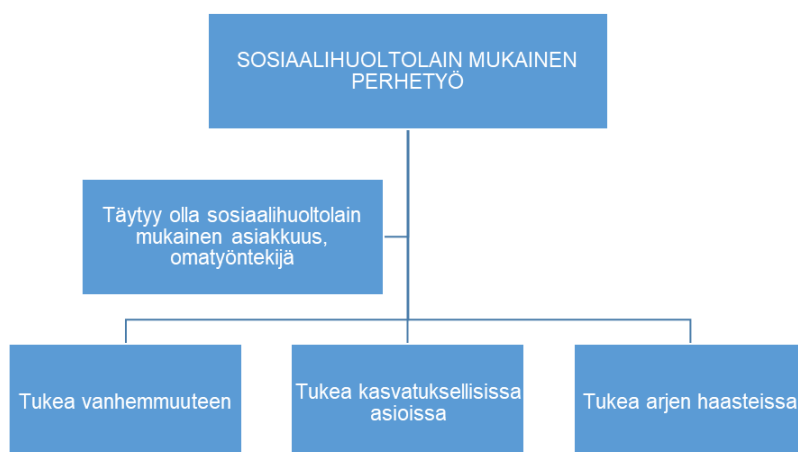
Nuppi on 13-21- vuotiaille nuorille ja heidän perheilleen tarkoitettu palvelu, josta nuori ja tämän perhe voivat saada tukea sekä hoitoa monipuolisesti. Nuppi tarjoaa nuorille tukea esimerkiksi elämänhallinnan kysymyksissä, sosiaalisissa suhteissa sekä mielenterveys- ja päihdeasioissa. Nuppiin voi hakeutua nuori yksin, vanhemman kanssa tai vanhempi voi hakeutua sinne yksin. (Vantaa.fi)

Perhekoutsit tukevat vantaalaisia lapsiperheitä 0- 17- vuotiaiden lasten asioissa. Perheet voivat olla itse puhelimitse tai asiakastietojärjestelmä Maisan kautta yhteydessä perheoutseihin, mikäli heillä on perhearkeen tai lapsiin liittyviä kysymyksiä. (Vantaa.fi)

Psykologipalveluihin pääsee läheteellä, jonka kirjoittaa neuvolan terveydenhoitaja, lääkäri tai päivähoito. Perhe voi pyytää itse lähetettä psykologipalveluihin. Psykologipalvelut on tarkoitettu lasta odottaville perheille, alle kouluikäisille lapsille sekä heidän vanhemmilleen. Psykologipalveluista voi saada tukea ja neuvontaa vanhemmuuteen, keskustelutukea lapsen hoitoon liittyen, psykologin perustutkimukset lapselle sekä tukea verkostoyhteistyössä. (Vantaa.fi)

Sosiaalihuoltolain mukaista perhetyötä voi saada vantaalainen lapsiperhe, jolle on tehty uusien asiakkaidenohjausyksikössä palveluntarpeen arvio ja perheellä on aloitettu asiakkuus jossain yksikössä, kuten esimerkiksi perhesosiaalityön yksikössä. Perhetyön työskentelyn alkaessa perheelle tulee olla sosiaalihuoltolainmukainen asiakkuus ja nimetty omatyöntekijä, joka vastaa asiakasprosessista. Perhetyö tukee perhettä esimerkiksi lasten ja nuorten kasvatukseen liittyvissä haasteissa, arjen sekä vanhemmuuden haasteissa. (Vantaa.fi)